ಪಡೆಯುವನು. ಭಗವಂತನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಲಭಿಸಿದ ವಸ್ತುಗಳಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತನಾದ, ದ್ವಂದ್ವವನ್ನು ಮೀರಿದ, ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ವಿಹಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಾಧಕನ ಸಂಸಾರವು ಜ್ಞಾನ-ಮರಣಗಳ ದುಃಖಕರವಾದ ಚಕ್ರವು ನಾಶವಾಗುವುದು.

ಯೋಗಿಶ್ರೇಷ್ಠನು ನನ್ನನ್ನು ಪರಮೇಶ್ವರ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನನ್ನ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನಲ್ಲೇ ನನ್ನನ್ನೇ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನನ್ನೇ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಂಬುತ್ತಾನೆ. ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಬೋಧನೆಯನ್ನುಮಾಡುತ್ತಾ ನನ್ನನ್ನೇ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾ ನನ್ನ ಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾದ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಯಾರು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಉಜ್ವಲವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅವರ ಯೋಗ-ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಭೋಗಪದಾರ್ಥಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಬೇರೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ, ಈ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಫಲಗಳು ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲ. ಕೇವಲ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು, ಬೇರೆ ದೇವತೆಗಳ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಶ್ವರ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವವರು ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಪುತ್ರ ಮಿತ್ರ, ಭಾರ್ಯಾ- ಇವರಲ್ಲಿರುವ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಯಾರಿಂದಲೂ ಏನನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ, ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಮರಣದವರೆಗೆ ಪರಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪೂಜಿಸುವವರಿಗೆ ಒಂದೇ ಜನ್ಮದ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಪರಮಪದವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆ: ಪರಮೇಶ್ವರನ ಲಿಂಗವು ಜ್ಞಾನರೂಪ, ಸರ್ವಗತ. ಯೋಗಿಗಳು ತಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಅದನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೇರೆ ಭಕ್ತರು ವಿಧಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ, ರತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗದ ಆವಾಹನೆಯನ್ನುಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಲಿಂಗಮಯ. ಎಲ್ಲವೂ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತನಾದ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಯಜ್ಞಾದಿಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾ ದವರು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ನೀರು, ಆಕಾಶ, ಸೂರ್ಯ-ಇವರಲ್ಲಿ, ಮೂರ್ಖರು ಮರದ ಪದಾರ್ಥ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯೋಗಿಗಳು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸಾಧನಕ್ರಮ: ಪರಮೇಶ್ವರನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲು ಆಗದಿದ್ದರೆ ವಿರಕ್ತನೂ, ಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತನೂ ಆಗಿ ಜೀವವಿರುವವರೆಗೆ ಪ್ರಣವಮಂತ್ರವನ್ನು (ಓಂಕಾರವನ್ನು) ಜಪಿಸಬೇಕು ಅಥವಾ ಶತರುದ್ರಿಯವನ್ನು ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ಮರಣಪರ್ಯಂತ ಜಪಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವವನು ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ, ಜಿತಮನಸ್ಕನೂ ಆಗಿ ಭಕ್ತನು ಮರಣಪರ್ಯಂತ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು

ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಪರಮಪದನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ವರ್ಣ ಮತ್ತು ಆಶ್ರಮಗಳ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ನನ್ನನ್ನೇ ನಂಬಿ ಬದುಕುವವನು ಅದೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ, ಹೀನಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಚೇತನಗಳೂ ಕೂಡ ಈಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇಂತಹವರಿಗೆ ವಿಘ್ನಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ: ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ! ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕು. ಇದು ವೇದಗಳ ರಹಸ್ಯ. ಅರ್ಹರಲ್ಲದವರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಬಾರದು. ಭಕ್ತನೂ, ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠನೂ ಆದ ಧಾರ್ಮಿಕನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು.

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ: ಭಗವಾನ್ ಶಿವನು ಉತ್ತಮವಾದ ಯಾಗವನ್ನು ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು 'ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳಿಗೆ ಹಿತಕರವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಶಾಂತ ಮನಸ್ಸಿನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು'. ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಯೋಗೀಂದ್ರರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು. 'ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ನೀವುಗಳು ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ವಿಧಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು'.

'ಈ ನಾರಾಯಣನು ಪರಮೇಶ್ವರನೇ, ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಶಿವ-ನಾರಾಯಣರಲ್ಲಿ ಭೇದವನ್ನು ಕಾಣದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು. ನಾರಾಯಣ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ನನ್ನ ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠಮೂರ್ತಿಯು ಸರ್ವ ಭೂತಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದೆ. ಶಾಂತವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವವರು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು. ಅವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಪುನಃ ಪುನಃ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಅವ್ಯಕ್ತನಾದ ಈ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಮತ್ತು ಮಹೇಶ್ವರನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಒಂದೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವವರಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಆದಿ-ನಿಧನಗಳಿಲ್ಲದ ಅವ್ಯಯನಾದ, ವ್ಯಾಪ್ತನಾದ ವಿಷ್ಣು ಎಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಪೂಜಿಸಿರಿ'. 'ನನ್ನನ್ನೂ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಎಂದು ಯಾರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲ. ಅವರು ಘೋರ ನರಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವನಿಗೆ ಅವನು ಮೂರ್ಖನಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಪಂಡಿತನಾಗಿರಲಿ, ಶ್ವಪಚನಾಗಿರಲಿ, ನಾನು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ನಿಂದಿಸುವವರಿಗೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹಾ ಯೋಗಿಯಾದ, ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ನನ್ನ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ'. ಪಿನಾಕಧಾರಿಯಾದ ಶಿವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿ ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು.

ನಾರಾಯಣದೇವರ ಉಪಸಂಹಾರವಚನ: ನಾರಾಯಣದೇವರೂ ಕೂಡ ತಾಪಸವೇಷವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. "ನೀವು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸಂಸಾರಬಂಧನವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವಿರಿ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಆತಂಕ

ವಿಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಮರಳಿ ಹೋಗಿ. ನೀವು ಪಡೆದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಧರ್ಮಿಷ್ಠರಾದ ನಿಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರಿ. ಭಕ್ತನೂ, ವಿರಕ್ತನೂ, ಧಾರ್ಮಿಕನೂ, ವಿಹಿತವಾದ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡುವವನೂ ಆದ ಪುರುಷನಿಗೆ ಇದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿರಿ." ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಮಹಾ ಯೋಗಿಯೂ ವಿಶ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ ಆದ ನಾರಾಯಣದೇವರು ಅಂತರ್ಧಾನರಾದರು. ಆ ಋಷಿಗಳೂ ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಮತ್ತು ಜಗದಾದಿಕಾರಣನಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ಅನಂತರ ಭಗವಾನ್ ಸನತ್ಕುಮಾರರು ಸಂವರ್ತ ಎಂಬ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅವನು ಸತ್ಯವ್ರತನಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದನು. ಯೋಗೀಂದ್ರರಾದ ಸನಂದನರು ಪುಲಹಮಹರ್ಷಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಪುಲಹರು ಗೌತಮರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಅಂಗೀರಸರು ವೇದಜ್ಞರಾದ ಭಾರದ್ವಾಜರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಕಪಿಲ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಜೈಗೀಷವ್ಯ ಮತ್ತುಪಂಚಶಿಖ ಎಂಬ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಸನಕ ಮುನಿಗಳು ಸರ್ವತತ್ವ ವಿಧರಾದ ಪರಾಶರರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಅವರು ವಾಲ್ಮೀಕಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದರು. ನನಗೆ (ವೇದವ್ಯಾಸರಿಗೆ) ವಾಮದೇವ ಎಂಬ ರುದ್ರನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ವಾಮದೇವ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವನೇ, ನಾರಾಯಣ ದೇವಕೀಪುತ್ರನಾದ ಭಗವಾನ್ ಕೃಷ್ಣನೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಈ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ನಾನು ವಾಮದೇವನಿಂದ ಜ್ಞಾನಪಡೆದಾಗಿನಿಂದಲೂ ನನಗೆ ಶಿವನ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಭಕ್ತಿಯು ಉಂಟಾಯಿತು. ಆಶ್ರಯಕೊಡಲು ಸಮರ್ಥನಾದ ಶಿವನನ್ನು ನಾನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಭೂತೇಶನೂ, ಗಿರೀಶನೂ, ನಿರ್ವಿಕಾರನೂ, ತ್ರಿಶೂಲಧಾರಿಯೂ ವೃಷಭವಾಹನನೂ ಆದ ಶಿವನನ್ನು ನೀವೂಕೂಡ ಪತ್ನೀ-ಪುತ್ರ ಸಹಿತರಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿರಿ. ಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿರಿ. ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಬದುಕಿರಿ.

ವ್ಯಾಸರ ಈ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ಶೌನಕಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಶಿವನನ್ನು, ವ್ಯಾಸರನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. 'ನಿಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಶರಣ್ಯ (ಆಶ್ರಯಿಸಲು ಯೋಗ್ಯ)ನಾದ ವೃಷಭವಾಹನನ ಮೇಲೆ ನಮಗೆ ಈಗ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಭಕ್ತಿಯೂ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದುರ್ಲಭ. ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠ! ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಯಸುವವರು ಭಗವಾನ್ ಶಿವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಲು ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಉಪದೇಶಿಸಿರಿ. ಈ ಸೂತರೂ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಪ್ರವಚನವನ್ನು ಕೇಳಲಿ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಅಮೃತ ಮಥನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೂರ್ಮ ರೂಪವನ್ನೂ ಧರಿಸಿದ್ಧ ವಿಷ್ಣುವು ಉಪದೇಶಿಸಿದ, ಸರ್ವರಿಗೂ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಧರ್ಮ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಉಪದೇಶಿಸಿರಿ'.

ಮುನಿಗಳ ಮಾತನ್ನುಕೇಳಿ ವ್ಯಾಸರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು: 'ಶಿವ ಮತ್ತು ಸನತ್ಕುಮಾರಾದಿ ಮುನಿಗಳ ಸಂವಾದವನ್ನು ಯಾರು ಪ್ರತಿದಿನ ಓದುತ್ತಾರೋ, ಶುದ್ಧರೂ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನನಿರತರೂ ಆದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡುತ್ತಾರೋಅವರು ಎಲ್ಲಾಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಯಾರು ಈ ಸಂವಾದದ ಅರ್ಥದ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಪರಮಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿದಿನ ಕೇಳುವವರು ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾನಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನೀಷಿಗಳು (ಬುದ್ಧಿ ಇರುವವರು) ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಈ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು ಮನನ ಮಾಡಬೇಕು.

ವೇದವ್ಯಾಸರಿಂದ ಕರ್ಮಯೋಗ ನಿರೂಪಣ ಅಧ್ಯಾಯ-೬೫

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ: ಋಷಿಗಳೇ! ನಾನು ನಿಮಗೆ ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನು ಹೇಳುವೆ. ಇದು ಬ್ರಹ್ಮಾನ್ವೇಷಿಗಳಿಗೆ ತಪ್ಪದೇ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವ ಯೋಗ. ಇದು ವೇದಗಳು ತಿಳಿಸಿರುವ ಯೋಗ. ಈ ಯೋಗವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಮನುಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನು. ಋಷಿಗಳು ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿದ್ದರು. ಇದರ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಶಾಂತಚಿತ್ತರಾಗಿ ಕೇಳಿರಿ.

ಕರ್ಮಯೋಗ: (1) ಉಪವೀತ: ಗರ್ಭಾಷ್ಟಮ ಅಥವಾ ಅಷ್ಟಮ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವರವರ ವೇದಶಾಖೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವಿಧಾನದಿಂದ ಉಪನಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಉಪವೀತನಾದ ಹುಡುಗ ವೇದಗಳ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ದಂಡ, ಮೇಖಲ, ಉಪವೀತ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಾಜಿನಗಳನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು. ಭಿಕ್ಷಾನ್ನವನ್ನು ಊಟಮಾಡಬೇಕು.

ಬ್ರಹ್ಮನು ಪದರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಉಪವೀತಕ್ಕಾಗಿ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದನು. ದ್ವಿಜನು ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಧರಿಸಿರಬೇಕು. ಯಾವಾಗಲೂ ಶಿಖೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಹೀಗಿಲ್ಲದೆ ಆಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕರ್ಮಗಳು ವ್ಯರ್ಥ. ಹತ್ತಿಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು, ಅದು ಇದ್ದಂತೆಯೇ, ಧರಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ ವಿಕೃತಿಯನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಬಾರದು. ಕಾವಿವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಬಾರದು. ಹರಿಯದ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಹತ್ತಿಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉತ್ತರೀಯವಾಗಿ ಧರಿಸಬೆಕು. ಕೃಷ್ಣಾಜಿನವನ್ನು ಉತ್ತರೀಯವಾಗಿ ಧರಿಸುವುದು ಉತ್ತಮ ಎಂದು ತಿಳಿದವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅದು ಸಿಗದಿದ್ದಾಗ ಮೃಗದ ಚರ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಸೂತ್ರವನ್ನು. ಬಲಗೈಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಎಡಭುಜದ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ ಅದು ಉಪವೀತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡತೆ ಅದು ನಿವೀತವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಡಗೈಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಬಲಭುಜದ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ ಪ್ರಾಚೀನಾವೀತಿ. ಪಿತೃಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಹೀಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಗ್ನಿಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ, ಗೋಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವವನು, ಹೋಮಮಾಡುವಾಗ, ಜಪವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ, ಭೋಜನಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿರುವಾಗ, ಗುರುಸೇವೆಯನ್ನುಮಾಡುವಾಗ, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ, ಸಜ್ಜನರ ಸಮಾಗಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪದೇ ಉಪವೀತವನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು ಇದು ಸನಾತನವಿಧಿ.

(2) ಮೇಖಲಾ: ಮೂರು ಎಳೆಗಳಿರುವ, ಸಮವಾಗಿರುವ, ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಮುಂಜ ಎಂಬ ಹುಲ್ಲಿನ ಅಥವಾ ದರ್ಭೆಯ ಮೇಖಲೆಯನ್ನು (ಉಡಿದಾರವನ್ನು) ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಧರಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅಥವಾ ಮೂರುಗಂಟುಗಳಿರಬೇಕು.

(3) ದಂಡ: ಬಿಲ್ವ ಅಥವಾ ಮುತ್ತುಗದ ದಂಡವನ್ನು ದ್ವಿಜರು ಧರಿಸಬೇಕು. ಅದು ಇಡೀ ಶರೀರದ ಅಳತೆಯಷ್ಟಿರಬೇಕು. ಅಥವಾ ಸೌಮ್ಯವಾಗಿರುವ ಗಾಯಗೊಳಿಸದ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಉಪಯಾಗಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಯಾವುದೇ ಮರದ ದಂಡವನ್ನು ಧರಿಸಬಹುದು.

(4) ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಇತ್ಯಾದಿ: ದ್ವಿಜರು ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಮತ್ತು ಸಾಯಂಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕಾಮ, ಲೋಭ, ಭಯ ಅಥವಾ ಮೋಹಗಳಿಂದ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು ಬಿಟ್ಟವನು ಪತಿತ. ಎರಡು ಕಾಲಗಳಲ್ಲೂ ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ದೇವ, ಋಷಿ, ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಪುಷ್ಪ, ಪತ್ರ ಮತ್ತು ನೀರು ಇವುಗಳಿಂದ ದೇವತಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಅಭಿವಾದನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ನಾಮ ಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ನಮಸ್ಕರಿಸುವಾಗ ದ್ರವ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಲಾಭವನ್ನು ಬಯಸದೆ ಆಯುಷ್ಯ ಆರೋಗ್ಯಗಳ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗಲಿ ಎಂದು ಬಯಸಬೇಕು. ಹಿರಿಯರು 'ಆಯುಷ್ಮಾನ್‌ಭವ ಸೌಮ್ಯ' ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಇದು ಪ್ರತ್ಯಭಿವಾದನ ಪ್ರತ್ಯಭಿವಾದನವನ್ನು ಮಾಡದ ಹಿರಿಯರಿಗೆ, ಅಭಿವಾದನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ನಮಸ್ಕರಿಸುವಾಗ ಎರಡುಕೈಯಿಂದ ಎಡಪಾದವನ್ನು ಬಲಗೈಯಿಂದ ಬಲಪಾದವನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಕು. ಲೌಕಿಕ, ವೈದಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಯಾರಿಂದ ಪಡೆದಿರುತ್ತಾನೋ ಆ ಗುರುವಿಗೆ ಮೊದಲು ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಬೇಕು. ದೇವಕಾರ್ಯ, ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸದೆ ನೀರು, ಭಿಕ್ಷಾನ್ನ, ಪುಷ್ಪ ಸಮಿತ್‌ಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು. ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು 'ಕುಶಲವೇ' ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕು. ಕ್ಷತ್ರ ಬಂಧುವನ್ನು 'ಅನಾಮಯವೇ' ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕು. ವೈಶ್ಯನನ್ನು 'ಕ್ಷೇಮವೇ' ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕು. ಶೂದ್ರನನು' ಆರೋಗ್ಯವೇ' ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕು.

ಉಪಾಧ್ಯಾಯ, ತಂದೆ, ಹಿರಯಣ್ಣ, ರಾಜ, ಸೋದರಮಾವ, ತಾಯಿಯ ತಂದೆ, ತಂದೆಯ ತಂದೆ, ಉತ್ತಮವರ್ಣದವರು, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಇಷ್ಟು ಜನರು ಗುರುಗಳು. ತಾಯಿ, ತಾಯಿಯ ತಾಯಿ, ತಂದೆಯ ತಾಯಿಯ ಸೋದರಿಯರು, ಅತ್ತೆ, ಅತ್ತಿಗೆ ಇವರು ಗುರುಸ್ತ್ರೀಯರು. ಇವರುಗಳನ್ನು ಕಾಯೇನ ವಾಚಾ ಮನಸಾ ಅನುಸರಿಬೇಕು. ಹಿರಿಯರು ಎದುರಾದಾಗ ಎದ್ದುನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಅಭಿವಾದನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೈಮುಗಿದು ಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಇವರ ಜೊತೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬಾರದು ಸಂಪತ್ತಿಗಾಗಿ ಇವರ ಜೊತೆ ವಿವಾದವನ್ನುಮಾಡಬಾರದು. ಜೀನಕ್ಕೋಸ್ಕರವೂ ವಿವಾದವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ದ್ವೇಷದಿಂದ ಮಾತನಾಡಬಾರದು. ಗುರುದ್ವೇಷವನ್ನು ಮಾಡುವವನು, ಬೇರೆ ಎಷ್ಟೇ ಸದ್ಗುಣ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿದ್ದರೂ, ಪತನ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗುರುಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಐದುಜನರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜ್ಯರು, ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡಿದ ಗುರು, ಹಿರಿಯಣ್ಣ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದವನು ಈ ಐದು ಜನವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಗುರುಗಳು. ಇವರನ್ನು ಸರ್ವವಿಧವಾದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗವನ್ನುಕೂಡ, ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದರೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪೂಜಿಸುವವರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಅಭ್ಯುದಯಮಾಗುವುದು. ತಂದೆ-ತಾಯಿಯವರು ಸ್ವಸ್ಥರಾಗಿ ಇರುವವರೆಗೆ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ

ಆಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವರಿಗೆ ನಿಷ್ಠನಾಗಿರಬೇಕು. ಪುತ್ರನ ಗುಣಗಳಿಂದ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಸುಪ್ರೀತರಾದರೆ ಅಂತಹ ಪುತ್ರನು ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ತಾಯಿಗೆ ಸಮನಾದ ದೇವತೆಯಿಲ್ಲ, ತಂದೆಗೆ ಸಮನಾದ ಗುರು ಇಲ್ಲ.

ಪಿತಾ ಮಾ ಚ ಸುಪ್ರೀತೌ ಸ್ಯಾತಾಂ ಪುತ್ರಗುಣೈರ್ಯದಿ ।
ಸ ಪುತ್ರಃ ಸಕಲಂ ಧರ್ಮಮಾಪ್ನುಯಾತ್ತೇನ ಕರ್ಮಣಾ ।
ನಾಸ್ತಿ ಮಾತೃಸಮೋ ದೇವೋ ನಾಸ್ತಿ ತಾತಸಮೋ ಗುರುಃ ।

ಅವರು ಮಾಡಿರುವ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಮಾತು ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗುವಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವರ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಾವ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಮುಕ್ತಿಸಾಧನವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಅವರ ಅನುಮತಿಬೇಕಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಮರಣಾನಂತರ ಅನಂತಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಧರ್ಮವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಧರ್ಮ. ಮುಕ್ತಿಸಾಧನಕರ್ಮಗಳು ಮತ್ತು ನಿತ್ಯ-ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳು ಇಂತಹ ಕರ್ಮಗಳು. ಗುರುಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ ಅವರ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಗುರುಕುಲದಿಂದ ಹೊರಬಂದವನು ತಾನು ಗಳಿಸಿದ ವಿದ್ಯೆಯ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮರಣಾನಂತರ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲೂ ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ತಂದೆಗೆ ಸಮಾನನಾದ ಹಿರಿಯಣ್ಣನನ್ನು ಅವಮಾನಿಸುವವನು ಮರಣಾನಂತರ ಘೋರನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಪೂಜ್ಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ರಕ್ಷಕನೂ ಕೂಡ ಜನಗಳಿಗೆ ಹಿತವಾಗುವಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಂತಹ ಸ್ವಾಮಿಯ ಋಣವನ್ನು ತೀರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾರು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದ್ದರೆ, ಕೊಡುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಅಕ್ಷಯಲೋಕಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದೆಂದು ಮನುಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಸೋದರಮಾವ, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ, ಮಾವ, ಋತ್ವಿಜರು ಈ ಹಿರಿಯರು ಎದುರಾದಾಗ ಎದ್ದುನಿಂತು ಗೋತ್ರ-ಪ್ರವರನಾಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಅಭಿವಾದನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದವರು, ಚಿಕ್ಕವರಾದರೂ, ಅವರ ಹೆಸರನ್ನೂ ಕರೆಯಬಾರದು. ಭೋ ಎಂದು ಅಥವಾ ಭವಾನ್ ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಸಂಭೋಧಿಸಿ ಮಾತನಾಡಬೇಕು. ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಬಯಸುವ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಮೊದಲಾದವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿಸಿ ಅಭಿವಾದನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಜ್ಞಾನ-ಕರ್ಮ-ಗುಣಗಳನ್ನುಹೊಂದಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಅಭಿವಾದನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸರ್ವವರ್ಣದವರಿಗೂ ಮಂಗಳವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥರು ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅಗ್ನಿಯುಗುರು, ಕ್ಷತ್ರಿಯಾದಿ ವರ್ಣದವರಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನುಗುರು, ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪತಿಯೇಗುರು, ಅಭ್ಯಾಗತರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗುರು. ವಿದ್ಯೆ, ಆಚಾರ, ತಪಸ್ಸು, ಬಂಧು, ಸಂಪತ್ತು ಈ ಐದು ಮಾನ್ಯಸ್ಥಾನಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೊದಲಿನವುಗಳು ಮುಂದಿನವುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚುಮಾನ್ಯ. ಇವುಗಳು, ಮೂರು ವರ್ಣದವರಲ್ಲಿ, ಯಾರಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇರುತ್ತವೋ ಅವರು ಗೌರವಾರ್ಹರು. ವೃದ್ಧನಾದ ಶೂದ್ರನೂ ಗೌರವಾರ್ಹ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ, ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ, ರಾಜನಿಗೆ, ಅಂಧನಿಗೆ, ವೃದ್ಧರಿಗೆ, ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತವರಿಗೆ, ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲರಿಗೆ ಉಳಿದವರು ದಾರಿಯನ್ನುಬಿಟ್ಟು ಕೊಡಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಶಿಷ್ಟರ ಮನೆಗಳಿಂದ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ತರಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಅವರ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಊಟಮಾಡಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಟುವು 'ಭವತಿ ಭಿಕ್ಷಾಂದೇಹಿ' ಎಂದು ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ಕ್ಷತ್ರಿಯವಟುವು 'ಭಿಕ್ಷಾಂ ಭವತಿ ದೇಹಿ' ಎಂದು ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ವೈಶ್ಯನು 'ಭಿಕ್ಷಾಂದೇಹಿ ಭವತಿ' ಎಂದು ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ಪ್ರಥಮ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಾಯಿ, ತಂಗಿ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಇವರಲ್ಲಿ ಕೇಳಬೇಕು. ಅನಾದರವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸ್ವಜಾತೀಯರು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಎಲ್ಲ ವರ್ಣದವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳಬಹುದು. ಆ ಮನೆಯವರು ವೇದಗಳನ್ನು, ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಡಿರಬಾರದು. ಪತಿತರಾಗಿರಬಾರದು. ಸ್ವಕರ್ಮನಿಷ್ಠರಾಗಿರಬೇಕು. ಗುರುಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕುಲಬಾಂಧವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೇಳಬಾರದು. ಬೇರೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆಯು ದೊರೆಯದಿದ್ದರೆ ಕುಲಬಾಂಧವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಗದಿದ್ದಾಗ ಗುರುಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಬಹುದು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಯಾವ ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ಸಿಗದಿದ್ದಾಗ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಯಾರಮನೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಕೇಳಬಹುದು. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ, ಮಾತನಾಡದೆ, ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡದೆ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಂಧು, ಗುರುಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಅವರ ಅನುಮತಿಯಿಂದ ಮೌನದಿಂದ ಭುಂಜಿಸಬೇಕು. ಭಿಕ್ಷಾವೃತ್ತಿ, ಉಪವಾಸಕ್ಕೆ ಸಮಾನ. ಅನ್ನವನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಭುಂಜಿಸಬೆಕು ಅದನ್ನು ನಿಂದಿಸಬಾರದು.

ಅತಿಭೋಜನದಿಂದ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಆಯುಷ್ಯ ಹಾನಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ನರಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಅತಿಭೋಜನವನ್ನು ಜನಮೆಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅತಿ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಅಥವಾ ಸೂರ್ಯಾಭಿ ಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಊಟವಮಾಡಬೇಕು. ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿಗೆ ಅಭಿಮುಖ ವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಊಟವನ್ನು ಮಾಡಲೇಬಾರದು ಕೈ-ಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು, ಎರಡು ಸಲ ಆಚಮನವನ್ನುಮಾಡಿ ಶುಚಿಯಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಕುಳಿತು ಊಟಮಾಡಬೇಕು. ಊಟವಾದನಂತರ ಎರಡುಸಲ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ವೇದವ್ಯಾಸರಿಂದ ಕರ್ಮಯೋಗ ನಿರೂಪಣ ಎಂಬ ೬೫ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

ಅಚಮನ ವಿಧಿ, ವಿಸರ್ಜನೆ ನಿಯಮಗಳು ಅಧ್ಯಾಯ-೬೬

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ; ಆಚಮನ ವಿಧಿ: ಭೋಜನ, ಪಾನ, ನಿದ್ರೆ, ಸ್ನಾನ, ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಟ, ವಸ್ತ್ರಧಾರಣೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ರೇತಸ್ಸು, ಮೂತ್ರ, ಮಲ ಇವುಗಳ ವಿಸರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ, ಅನುಚಿತ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದಾಗ, ಉಗುಳಿದಾಗ, ಕೆಮ್ಮಿದಾಗ, ಅಧ್ಯಯನ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆಹೋದಾಗ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಎರಡು ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಧ್ಯೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸುವಾಗ ಮೊದಲು ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಚಂಡಾಲರ ಜೊತೆ, ಮ್ಲೇಚ್ಛರಜೊತೆ ಮಾತನಾಡಿದಾಗ, ಊಟಮಾಡಿ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದ ಪುರುಷನಜೊತೆ ಮಾಡನಾಡಿದಾಗ, ಎಂಜಲು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಹರಿಸಿದಾಗ, ರಕ್ತವು ದೇಹದಿಂ ಹೊರಬಿದ್ದಾಗ ಅಚಮನ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಆರಿಸಿದಾಗ, ಗೋವಧೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ತ್ರೀಸ್ಪರ್ಶವಾದಾಗ, ಉತ್ತರೀಯವನ್ನು ಧರಿಸಿದಾಗ ಅಥವಾ ಹಸಿಹುಲ್ಲನ್ನು ಅಥವಾ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಕು. ತನ್ನಕೂದಲಿನ ಸ್ಪರ್ಶವಾದಾಗ, ತೊಳೆಯದ ವಸ್ತ್ರಗಳ ಸ್ಪರ್ಶವಾದಾಗ ಆಚಮನವನ್ನು ವಾಡಬೇಕು. ಶೌಚ(ಶುದ್ಧಿ)ಯನ್ನು ಬಯಸುವವನು ಪೂರ್ವ ಅಥವಾ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಅಚಮನ ನಿಷೇಧ: ಆಚಮನಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವ ನೀರುಬಿಸಿಯಾಗಿರಬಾರದು. ಅದರಲ್ಲಿ ನೊರೆಯಿರಬಾವಾರದು ಶುದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು. ತಲೆಗೆ, ಕಂಠಕ್ಕೆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಕಚ್ಚೆ, ಶಿಖೆಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಆಚಮನ ಮಾಡಿದರೆ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಚಪ್ಪಲಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ನೀರಿನಲ್ಲಿದ್ದು, ಪೇಟವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಮಳೆಯಧಾರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ನೀರಿನಿಂದ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಯಜ್ಞೋಪವೀತವಿಲ್ಲದೆ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಕೈಯನ್ನು ಮಂಡಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಚಮನವನ್ನು ಮಡಬಾರದು. ವೈಶ್ಯರು-ಶೂದ್ರರು ಮುಟ್ಟಿದ ನೀರಿನಿಂದ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಅಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಬಣ್ಣವಿರುವ ಕೆಟ್ಟಿರುವ ನೀರಿನಿಂದ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಕೈಯಿಂದ ಕಲಕಿದ ನೀರಿನಿಂದ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಆಚಮನಮಾಡಿದ ನೀರು ಅವನ ಎದೆಯನ್ನು ಸೇರಿದಾಗ ಅವನು ಶುದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯನು ಕಂಠವನ್ನು ಸೇರಿದಾಗ ಶುದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಾಶನಮಾತ್ರದಿಂದ ವೈಶ್ಯನು ಶುದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರು-ಶೂದ್ರರು ನೀರಿನ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಶುದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮ ಮೊದಲಾದ ತೀರ್ಥಗಳು: ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನ ಮೂಲರೇಖೆಯು ಬ್ರಾಹ್ಮತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತೋರುಬೆರಳಿನ ಮೂಲಪಿತೃತೀರ್ಥ. ಕನಿಷ್ಠ ಬೆರಳಿನಮೂಲ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯತೀರ್ಥ. ಬೆರಳುಗಳ ತುದಿ ದೇವತೀರ್ಥ. ಬೆರಳುಗಳ ಮೂಲವೂ ದೇವತೀರ್ಥ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬೆರಳುಗಳ ಮಧ್ಯ ಅಗ್ನಿತೀರ್ಥ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಸೌಮಿಕತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಯಾವಾಗಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮತೀರ್ಥದಿಂದಲೇ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ದೇವತೀರ್ಥದಿಂದಲೂ ಮಾಡಬಹುದು.

ಆಚಮನವನ್ನು ಮೂರುಸಲ ಮಾಡಬೇಕು. ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಅಂಗುಷ್ಠದ ಮೂಲದಿಂದ ಮುಖವನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಕು. ಅಂಗುಷ್ಠ ಮತ್ತು ಅನಾಮಿಕ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಕು. ತರ್ಜನೀ ಮತ್ತು ಅಂಗುಷ್ಠಗಳಿಂದ ನಾಸಿಕಾ ಪುಟವನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಕು. ಕನಿಷ್ಠ ಮತ್ತು ಅಂಗುಷ್ಠಗಳಿಂದ ಎರಡು ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಬಾಹುಗಳನ್ನು, ಹಸ್ತತಲದಿಂದ ಹೃದಯವನ್ನು, ನಾಭಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ತಲೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಅಂಗುಷ್ಠದಿಂದ ಮುಟ್ಟಬೇಕು. ನೀರನ್ನು ಮೂರುಸಲ ಕುಡಿಯಬೇಕು. ಇದೇ ಆಚಮನ ಹೀಗೆ ಕುಡಿಯುವುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರರು ಪ್ರೀತರಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ನಾವು ಪ್ರಾಜ್ಞರಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

ಕೈಯನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಗಂಗೆ-ಯಮುನೆಯರ ಪ್ರೀತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದರಿಂದ ಚಂದ್ರ-ಸೂರ್ಯರು ಪ್ರೀತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮೂಗಿನ ಎರಡು ಪುಟಗಳನ್ನು (ಪಾರ್ಶ್ವಗಳನ್ನು) ಮುಟ್ಟುವುದರಿಂದ ಅಶ್ವಿನೀದೇವತೆಗಳು ಪ್ರೀತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಎರಡು ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದರಿಂದ ವಾಯು-ಅಗ್ನಿಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೃದಯವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಪ್ರೀತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ತಲೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದರಿಂದ ಪುರುಷನಾಮಕನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರೀತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಮಲ-ಮೂತ್ರ ವಿಸರ್ಜನೆಯ ನಿಯಮಗಳು: ನೀರಿಲ್ಲದ (ನೀರುಸಿಗದ) ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ, ಕಳ್ಳರು, ಹುಲಿ ಮೊದಲಾದ ಅಪಾಯಕರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿರುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮಲ-ಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುವುದು ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಬಲಕಿವಿಗೆ ಜನಿವಾರವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಮೂತ್ರವನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಬೇಕು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖನಾಗಿ. ಮಲವನ್ನು ಯಾವಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಿಸ ರ್ಜಿಸಲಾಗುವುದೋ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕಾಷ್ಠಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಎಲೆಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಮಣ್ಣಿನ ಹೆಂಟೆಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಬೇಕು. ತಲೆಯನ್ನು ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮಲವಿಸರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ನೆರಳು, ಭಾವಿ, ನದಿ, ಗೋಶಾಲೆ, ಶೂನ್ಯಮಂದಿರಗಳು, ದಾರಿ, ಬೂದಿ ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮಲ-ಮೂತ್ರ ವಿಸರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಅಗ್ನಿಶಾಲೆ, ಸ್ಮಶಾನಗಳಲ್ಲೂ ಮಾಡಬಾರದು. ಗೋವುಗಳ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ, ಕೃಷಿ ಮಾಡಿದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಮರದ ಕೆಳಗೆ ಮತ್ತು ಹುಲ್ಲು ಬೆಳೆದ ಪ್ರದೇಶಲ್ಲಿ ಮಲ-ಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಬಾರದು. ಪರ್ವತಶಿಖರದಲ್ಲಿ, ಜೀರ್ಣದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ,

ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟು, ಅಂಗಾರ, ಕಪಾಲಗಳು ಇರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ, ಪವಿತ್ರಕ್ಷೇತ್ರ, ಪವಿತ್ರತೀರ್ಥ, ನಾಲ್ಕುದಾರಿಗಳು ಸೇರುವ ಸ್ಥಳ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ, ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ, ಬಂಜರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ, ಬೇರೆಯವರು ವಿಸರ್ಜಿಸಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮಲ-ಮೂತ್ರ ವಿಸರ್ಜನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಬಾರದು. ನಿಂತು ಮುತ್ರವಿಸರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ದಿಗಂಬರನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಬಾರದು. ಪಾದರಕ್ಷೆ ಅಥವಾ ಪಾದುಕೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮಾಡಬಾರದು. ವಾಹನದಲ್ಲಿದ್ದು ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿದ್ದು ಮಾಡಬಾರದು. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ, ಹಿರಿಯನಿಗೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಮಾಡಬಾರದು. ನದಿಯಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಮಲ-ಮೂತ್ರ ವಿಸರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ದೀಪಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ, ನೀರಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಕೂಡದ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಕೂಡದು.

ನದೀತೀರದಿಂದ ಲೇಪ ಮತ್ತು ವಾಸನೆಯನ್ನು ದೂರಮಾಡುವ ಮೃತ್ತಿಕೆಯನ್ನು ತಂದು ಶುದ್ಧವಾದ, ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತಂದುಕೊಂಡ ನೀರಿನಿಂದ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಧೂಳನ್ನು, ಕೆಸರನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು. ದಾರಿಯಮಣ್ಣನ್ನು, ಬಂಜರುಭೂಮಿಯ ಮಣ್ಣನ್ನು, ಶೌಚಾಲಯಕ್ಕೆ ಬೇರಯವರು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಉಳಿಸಿದ ಮಣ್ಣನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು. ದೇವಾಲಯದ, ಭಾವಿಯ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಒಳಗಿನ ಮಣ್ಣನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು. ಶೌಚವು ಮುಗಿದನಂತರ ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾದ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಅಚಮನ ವಿಧಿ, ವಿಸರ್ಜನೆ ನಿಯಮಗಳು ಎಂಬ ೬೬ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—o—

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಕರ್ತವ್ಯ ಧರ್ಮಗಳು ಅಧ್ಯಾಯ-೬೭

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ: ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಚಾರವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಗುರುಗಳ ಹತ್ತಿರವಿಬೇಕು. ಅವರುಪಾಠಕ್ಕೆ ಕರೆದಾಗ ಹೋಗಬೇಕು. ಅವರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಗುರುಗಳು 'ಕುಳಿತುಕೋ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಗುರುಗಳು ಹೇಳುವ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಅವರ ಜೊತೆ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಮುಖತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರ ಜೊತೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ನಿಂತುಕೊಂಡೇ ಮಾತನಾಡಬೇಕು, ಗುರುಗಳ ಹತ್ತಿರ ಮಲಗಬಾರದು. ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲೂಬಾರದು ಗುರುಗಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವಂತೆ ಇಷ್ಟಬಂದಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಗುರುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಬಾರದು. ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿಯೂ ಉಚ್ಚರಿಸಬಾರದು. ಅವರ ಗಮನ ಮಾತು ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಅನುಕರಿಸಬಾರದು. ಗುರುಗಳ ಮೇಲೆ ಅಪವಾದವನ್ನು ಹೊರಿಸುವವರ ಮಧ್ಯೆ ಅವರ ನಿಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರ ಹತ್ತಿರ ಇರಲೇಬಾರದು. ಅಂತಹ ಕಡೆ ಕಿವಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬೇರೆಕಡೆ ಹೊರಟು ಹೋಗಬೇಕು.

ಗುರುಗಳನ್ನು ದೂರದಿಂದ ಪೂಜಿಸಬಾರದು. ಕುಪಿತನಾಗಿ ಗುರುಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಬಾರದು. ಅವರಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಹೇಳಬಾರದು ಅವರು ನಿಂತಿರುವಾಗ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳಬಾರದು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಜಲಕುಂಭವನ್ನು ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು, ಹೂಗಳನ್ನು, ಸಮಿತ್‌ಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಡಬೇಕು. ಅವರ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಜನ, ಲೇಪನ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಗುರುಗಳು ಹಾಸಿಗೆ, ಪಾದುಕೆ, ಚಪ್ಪಲಿ, ಆಸನ ಇವುಗಳನ್ನು ತುಳಿಯಬಾರದು. ಅವರ ನೆರಳನ್ನೂ ತುಳಿಯಬಾರದು. ಅವರಿಗೆ ದಂತಕಾಷ್ಠ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಡಬೇಕು. ಅವರು ಹೇಳಿದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನುಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಅವರ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗಬಾರದು. ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ, ಅವರಿಗೆ ಹಿತವಾಗುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರಬೇಕು. ಅವರ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಕಾಲನ್ನು ಚಾಚಬಾರದು. ಆಕಳಿಸಬಾರದು, ನಗಬಾರದು, ಆರ್ಭಟದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಬಾರದು. ಗುರುಗಳ ಮನಸ್ಸು ಬೇರೆಕಡೆ ಹೋಗದಿರುವವರೆಗೆ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದರೆ ಅವರ ಆಸನ, ಶಯನ, ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಒಬ್ಬನೇ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಅವರು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಬೇಕು. ಎತ್ತು, ಕುದುರೆ, ಒಂಟೆ, ಗಾಡಿ, ಚಾಪೆ, ಶಿಲಾಫಲಕ, ನಾವೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳ ಜೊತೆ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಯಾವಾಗಲೂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ನಾಗಿರಬೇಕು. ಕೋಪಗೊಳ್ಳಬಾರದು. ಶುಚಿಯಗಿರಬೇಕು, ಮಧುರವಾ, ಹಿತವಾದ ಮಾತನ್ನೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಹೇಳಬೇಕು. ಗಂಧ, ಮಾಲೆ, ಸ್ವಾದುರಸ, ಬಿಳಿಬಣ್ಣ ಇವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು. ಪ್ರಾಣಿ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಅಭ್ಯಂಗವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಅಂಜನವನ್ನು, ಛತ್ರಿಯನ್ನು, ಚಪ್ಪಲಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು. ಕಾಮ, ಲೋಭ, ಭಯ, ನಿದ್ರೆ, ಗೀತ, ವಾದ್ಯ, ನರ್ತನ, ದ್ಯೂತ, ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದು, ಜಿಪುಣತನ ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ಜನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಪವಾದದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಬಾರದು. ಪರರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುವಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು.

ಪ್ರತಿದಿನ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ತರಬೇಕು. ಉಪ್ಪುಹಾಕಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಹಳಸಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ನೃತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ಗಾಯನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಬಾರದು. ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ಅಲಂಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯಬಾರದು. ಅಶುದ್ಧ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ, ಶೂದ್ರ ಮೊದಲಾದವರ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡಬಾರದು. ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟವೆಂದು ದಂತಧಾವನ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಸ್ವ-ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಮಾಡಬಾರದು. ಶರೀರದ ಕೊಳೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಗುರುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಮೋಹದಿಂದ ಅಥವಾ ಲೋಭದಿಂದ ಗುರುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟವನು ಪತಿತನಾಗುವನು.

ಲೌಕಿಕ, ವೈದಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಯಾರಿಂದ ಪಡೆಯುವನೋ ಅವರಿಗೆ ಎಂದೂ ದ್ರೋಹವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಅಹಂಕಾರಿಯಾದ, ಕರ್ತವ್ಯ-ಅಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯದ, ದಾರಿತಪ್ಪಿ ನಡೆಯುವ ಗುರುಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು

ಮನ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಗುರುಗಳ ಗುರುಗಳು ಬಂದಾಗ ಅವರನ್ನು ಗುರುಗಳನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುವಂತೆಯೇ ಸತ್ಕರಿಸಬೇಕು. ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳನ್ನು ಅಧರ್ಮಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ಸನ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತಂದವರನ್ನು, ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವವರನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣಬೇಕು. ಗುರುಪುತ್ರ, ಗುರುಪತ್ನಿ ಮತ್ತು ಗುರುಬಂಧುಗಳನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣಬೇಕು. ಮನಾರ್ಹರನ್ನು ಮಾನಿಸುವ ಹುಡುಗನೂಕೂಡ ಗೌರವಾರ್ಹ. ಹಾಗೆಯೇ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಜೊತೆ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಶಿಷ್ಯನೂ ಸತ್ಕಾರಾರ್ಹ. ಅಧ್ಯಾಪನ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಡೆಸುವ ಗುರುಪುತ್ರನೂ ಗುರುವಿನಂತೆ ಸತ್ಕಾರಾರ್ಹ.

ಗುರುಪುತ್ರನಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸುವುದು ಅವನು ಊಟಮಾಡಿ ಉಳಿದ ಅನ್ನವನ್ನು ಊಟಮಾಡುವುದು, ಅವನ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಲನ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಸವರ್ಣರಾದ ಗುರುಪತ್ನಿಯರನ್ನು ಗುರುಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುವಂತೆಯೇ ಗೌರವಿಸಬೇಕು. ಅಸವರ್ಣ ಗುರುಪತ್ನಿಯರನ್ನು ಎದ್ದುನಿಂತು, ಅಭಿವಾದನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಗೌರವಿಸಬೇಕು. ಅಭ್ಯಂಜನ, ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸುವುದು, ಅಂಗಮರ್ದನ, ಕೇಶಾಲಂಕಾರ ಇವುಗಳನ್ನು ಗುರುಪತ್ನಿಯರಿಗೆ ಮಾಡಕೂಡದು. ತರುಣಿಯಾದ ಗುರುಪತ್ನಿಯ ಪಾದವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಬಾರದು. ನಾಮ-ಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ದೇಶಾಟದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ಸಜ್ಜನರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಗುರುಪತ್ನಿಯರ ಪಾದವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಬಹುದು.

ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ (ತಾಯಿಯ ತಂಗಿ), ಸೋದರ ಮಾವನ ಹೆಂಡತಿ, ಅತ್ತೆ (ಹೆಂಡತಿಯ ತಾಯಿ), ಸೋದರತ್ತೆ ಇವರನ್ನು ಗುರುಪತ್ನಿಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವಂತೆ ಗೌರವಿಸಬೇಕು. ಸವರ್ಣಳಾದ ಅತ್ತಿಗೆಯನ್ನೂ ಗೌರವಿಸಬೇಕು. ಜ್ಞಾತಿಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಗೌರವಿಸಬೇಕು. ತಂದೆಯ ತಂಗಿ, ತಾಯಿಯ ಅಕ್ಕ ಇವರನ್ನೂ ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣಬೇಕು. ತಾಯಿ ಇವರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚುಮಾನ್ಯಳು.

ಆಚಾರಸಂಪನ್ನನಿಗೆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕು: ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಚಾರಸಂಪನ್ನನಾದ, ಜಾಗೃತನಾದ, ಡಾಂಭಿಕನಲ್ಲದ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ವೇದಗಳನ್ನು, ಧರ್ಮವನ್ನೂ ವೇದಾಂಗಗಳನ್ನೂ, ಪುರಾಣಗಳನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿಸಲೇಬೇಕು. ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಒಂದು ವರ್ಷ ವಾಸಮಾಡಿದ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಶಿಷ್ಯನ ಪಾಪವೆಲ್ಲವೂ ಗುರುವಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ.

ಉಪದೇಶಕನಾಗಲು ಅರ್ಹತೆ: ಗುರುಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಇರುವ, ಧಾರ್ಮಿಕನೂ ಶುಚಿಯೂ ಆದ, ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವ, ರಾಗರಹಿತನಾದ, ಸರಿಯದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯಪುತ್ರನು ಉಪದೇಶಕನಾಗಲು ಅರ್ಹ.

ಉಪದೇಶ ಪಡೆಯಲು ಅರ್ಹತೆ: ಕೃತಜ್ಞನೂ, ದ್ರೋಹಮಾಡದವನೂ, ಮೇಧಾವಿಯೂ, ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವವನೂ, ಆಪ್ತನೂ, ಪ್ರಿಯನೂ ಆದ ದ್ವಿಜರು ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅರ್ಹರು. ಇವರುಗಳಿಗೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರ. ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಶಿಷ್ಯನು ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಗುರುಗಳ ಪಾದವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಗುರುಗಳ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ 'ಗುರುಗಳೇ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿಸಿ' ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಾಗ ಪವಿತ್ರ (ದರ್ಭೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಉಂಗುರ) ವನ್ನುಧರಿಸಬೇಕು. ಮೂರುಸಲ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವನ್ನುಮಾಡಿ ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಓಂಕಾರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ಕೊನೆಯಲ್ಲೂ ಓಂಕಾರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕು ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಜಲಿ(?)ಯನ್ನು ಮಾಡಿರಬೇಕು.

ವೇದವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸನಾತನವಾದ ಕಣ್ಣು. ಪ್ರತಿದಿನ ಇದನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಾಡದಿದ್ದವನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿದಿನ ಋಗ್ವೇದವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದವನಬಗ್ಗೆ ದೇವತೆಗಳು ಕ್ಷೀರಾಹುತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡು ಸಂತೋಷಪಡುವಂತೆ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಾರೆ. ಯಜುರ್ವೇದವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿದರೆ ಮೊಸರಿನಿಂದ ಆಹುತಿಯನ್ನುಕೊಟ್ಟಾಗ ಆಗುವ ಪ್ರೀತಿಯು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮವೇದವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿದರೆ ತುಪ್ಪದ ಆಹುತಿಯನ್ನುಕೊಟ್ಟಾಗ ಆಗುವಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಥರ್ವಣವೇದವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿದರೆ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾಗ ಆಗುವಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯು ಆಗುತ್ತದೆ. ವೇದಾಂತಗಳನ್ನು ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿದರೆ ಮಾಂಸದ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾಗ ಆಗುವಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆಹೋಗಿ ನೀರಿನಬಳಿ ನಿತ್ಯವಿಧಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಚಿತ್ತನಾಗಿ ಗಾಯತ್ರಿಮಂತ್ರವನ್ನಾದರೂ ಜಪಿಸಬೇಕು. ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಹತ್ತುಸಲ ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. ನೂರುಸಲ ಜಪಿಸುವುದು ಮಧ್ಯಮ ಪಕ್ಷ. ಒಂದುಸಾವಿರಸಲ ಜಪಿಸುವುದು ಉತ್ತಮಪಕ್ಷ. ಒಂದುಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚುಸಲವೂ ಜಪಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಜಪಿಸುವುದು ಜಪಯಜ್ಞ.

ಗಾಯತ್ರೀ ತುಲಾಭಾರ: ಒಮ್ಮೆ ಭಗವಾನ್ ಮಹೇಶ್ವರನು ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳ ತುಲಾಭಾರವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದನು. ಒಂದು ಕಡೆ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನು ಮತ್ತೊಂದುಕಡೆ ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರವನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದನು. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವು ನಾಕುವೇದಗಳು ಸಮಾನವಾಗಿಯೇ ತೂಗಿತು.

ಗಾಯತ್ರೀ ಪಠನಕ್ರಮ: ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಏಕಾಗ್ರತೆಗಳಿಂದ ಮೊದಲು ಓಂಕಾರವನ್ನು, ಅನಂತರ ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳನ್ನು (ಭೂಃ, ಭುವಃ, ಸ್ವಃ ಈ ಪದಗಳನ್ನು) ಅನಂತರ ಸಾವಿತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು (ತತ್ ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ ಭರ್ಗೋದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು) ಹೇಳಬೇಕು. ಭೂಃ ಭುವಃ, ಸ್ವಃ ಇವು ಮಹಾವ್ಯಾಹೃತಿಗಳು ಇವುಗಳು ಸನಾತನ, ಇವುಗಳು ಎಲ್ಲ ಅಶುಭಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಸಂಹಾರಗಳ ಮೂಲ ಕಾರಣಗಳಾದ ಪ್ರಧಾನ ಪುರುಷಕಾಲಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರರನ್ನು ಮತ್ತು ರಜಸ್-ಸತ್ವ-ತಮಸ್‌ಗಳನ್ನು ಈ ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ.

ಓಂಕಾರ ಮತ್ತು ಸಾವಿತ್ರೀ ಮಂತ್ರಗಳು ಅಕ್ಷರ (ಯಾವುದೇ ವಿಧವಾದ ನಾಶವಿಲ್ಲದ)ನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಮಂತ್ರವು ಈಶ್ವರಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಮಹಾಯೋಗ ಎಂದರೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ದಾರಿ. ಈ ಮಂತ್ರ ಶ್ರೇಷ್ಠಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅತೀಶ್ರೇಷ್ಠವಾದಮಂತ್ರ. ಇದು ವೇದಗಳತಾಯಿ. ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ

ವ್ರತನಿಷ್ಠನಾಗಿ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಜಪಿಸುವವನು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಗಾಯತ್ರಿ ವೇದಗಳತಾಯಿ. ಇದು ಲೋಕವನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಜಪಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಂತ್ರವಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಉತ್ಸರ್ಜನ–ಉಪಾಕರಣ: ಶ್ರಾವಣಮಾಸದ ಅಥವಾ ಆಷಾಢಮಾಸದ ಅಥವಾ ಭಾದ್ರಪದಮಾಸದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು ವೇದಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. (ಸ್ವೀಕಾರವೇ ಉಪಾಕರಣ ಅಥವಾ ಉಪಾಕರ್ಮ.)

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಗ್ರಾಮ–ನಗರಗಳಿಂದ ದೂರಹೋಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತ ಶುಚಿಯಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಐದೂವರೆ ತಿಂಗಳಕಾಲ ವೇದಗಳ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪುಷ್ಯಮಾಸದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮಾಘಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಮೊದಲನೆಯ ದಿನ ಪೂರ್ವಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ವೇದಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. (ಇದೇ ಉತ್ಸರ್ಜನ) ವೇದಾಂಗಗಳನ್ನು ಪುರಾಣಗಳನ್ನೂ, ಮಾಘಮಾಸದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಇವುಗಳ ಅಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ವೇದ–ವೇದಾಂಗಗಳನ್ನು ಅನಧ್ಯಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಓದಬಾರದು ಇವುಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಲೂಬಾರದು.

ಅನಧ್ಯಯನ ಸಂದರ್ಭ: ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಾತ್ರಿ, ಧೂಳು ಏಳುವ ಹಗಲು, ಮಿಂಚು, ಗುಡುಗು ಮಳೆಯಕಾಲ, ಉಲ್ಕಾಪಾತ ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು ಎಂದು ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಸಿಡಿಲಿನಬಡಿತ, ಭೂಕಂಪ, ಗ್ರಹಣ ಮತ್ತಿತರ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಂಡಲದ ಪೀಡೆ ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ದುರ್ಗಂಧವು ಹರಡಿದ ಸಮಯ. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಶವವಿರುವ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಶೂದ್ರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಜನಸಮುದಾಯವು ರೋಧಿಸು ವುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಜಲಾಶಯದಲ್ಲಿ, ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಮೂತ್ರವಿಸರ್ಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಉಚ್ಛಿಷ್ಟನು, ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ವೇತನದ ಪ್ರತಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ವೇದಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಚಿಂತಿಸಬಾರದು. ಏಕೋದಿಷ್ಟಶಾದ್ಧ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಮೂರುದಿನ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಅನುದ್ದಿಷ್ಟಶ್ರಾದ್ಧದ ಸ್ನೇಹ, ಲೇಪಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ (ನಿಶ್ಶೇಷವಾಗಿ) ನಾಶವಾಗುವವರೆಗೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಚಾಚಿಕೊಂಡು, ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಕಾಲನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಮಾಂಸವನ್ನು, ಸೂತಕಾನ್ನವನ್ನುತಿಂದು ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

ಹಿಮಪಾತವಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಮತ್ತು ಬಾಣಪಾತದಂತೆ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಮಳೆಯಾಗು ತ್ತಿರುವಾಗ, ಎರಡು ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ, ಚತುರ್ದಶೀ, ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಅಷ್ಟಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಉತ್ಸರ್ಗ ಉಪಾಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರುದಿನ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ, ಪುಷ್ಯ ಮಾಘಮಾಸಗಳ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಅಷ್ಟಮಿಗೆ ಅಷ್ಟಕ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಅಷ್ಟಕಗಳಿಗೆ

ಹತ್ತಿರವಾದ ಮೂರು ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳ ಕಾಲ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಋತುಗಳ ಕೊನೆಯ ಮೂರುರಾತ್ರಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಶ್ಲೇಷ್ಮಾಂತಕ, ಶಾಲ್ಮಲಿ, ಮಧುಕ, ಕೋವಿದಾರ, ಕಪಿತ್ಥ ಈ ಮರಗಳ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ತನ್ನ ವಿದ್ಯೆಗೆ ಸಮಾನವಾದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು ಮೃತನಾದಾಗ ಸಹಪಾಟಿಯು ಮೃತನಾದಾಗ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಗುರುಗಳು ಮೃತರಾದಾಗ ಮೂರುದಿನ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅನಧ್ಯಯನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಅಧ್ಯಯನವು ನಾನಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಸೋರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರು ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

ಅನಧ್ಯಯನ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಅಪವಾದ: ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾಚರಣೆಗೆ, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಗೆ ಈ ಅನಧ್ಯಯನ ನಿಯಮವು ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಉಪಾಕರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುವಾಗ, ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಅನಧ್ಯಯನ ನಿಯಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟಕಾ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಋಕ್, ಯಜುಸ್, ಸಾಮಗಳ ಒಂದು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸಬೇಕು, ಗಾಳಿಯು ಅತಿಯಾಗಿ ಬಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಂದು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸಬೇಕು. ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ವೇದಾಂಗಗಳನ್ನು, ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

ಉಪಸಂಹಾರ: ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಯಿತು. ಸಾತ್ವಿಕ ಮನಸ್ಸಿನ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಯಾರು ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಮಯ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಮೂಢರು ಈ ವೇದಬಾಹ್ಯರ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡಬಾರದು. ಕೇವಲ ಮಂತ್ರಗಳ ಪಠನ ದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಬಾರದು. ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿತು ಅರ್ಥವನ್ನು ಚಿಂತಿಸದವನು ಕುರುಡ. ಶೂದ್ರಸಮಾನ, ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡದವನು ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ ಗೋವಿನಂತೆ ನಾಶವಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಕಡೆಯವರೆಗೂ ಗುರುಕುಲದಲ್ಲೇ ಇರಲು ಬಯಸುವವನು ಗುರುಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಅವರ ಮರಣಪರ್ಯಂತ ಮಾಡಬೇಕು ಅಥವಾ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವಿಧಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಭಸ್ಮಸ್ನಾನವನ್ನು ದಿನವೂಮಾಡುತ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠನೂ, ಶಾಂತಚಿತ್ತನಾಗಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನೂ, ಶತರುದ್ರಿಯವನ್ನೂ, ವೇದಾಂಗಗಳನ್ನೂ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಿಯು ಪ್ರಾಚೀನವೂ, ಪವಿತ್ರವೂ ಆಗಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನುವು ಇದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಈ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಿಯನ್ನು ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟು ಯಾರು ಸರಿಯಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಮೋಹವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅಮೃತವೂ ಮಂಗಳವೂ ಆದ ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಕರ್ತವ್ಯ ಧರ್ಮಗಳು ಎಂಬ 67ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

ಸಮಾವರ್ತನ ಅಧ್ಯಾಯ-೩೮

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ: ದ್ವಿಜನು ಒಂದು, ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ಅಥವಾ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅನಂತರ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನುಕೊಟ್ಟು ಅವರ ಅನುಮತಿಯನ್ನುಪಡೆದು ಸ್ನಾತಕನಾಗಬೇಕು. (ಗುರುಕುಲವಾಸದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಿದವನು. ಸ್ನಾತಕ) ಈ ದೀಕ್ಷಾವಿಸರ್ಜನೆಗೆ ಸಮಾವರ್ತನ ಎಂದೂ ಹೆಸರು. ಸಮಾವರ್ತನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವನು ವೇಣುದಂಡವನ್ನು, ಎರಡುವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಎರಡು ಉಪವೀತಗಳನ್ನು, ನೀರುತುಂಬಿದ ಕಮಂಡಲವನ್ನೂ ಧರಿಸಬೇಕು. ಕ್ಷೌರವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಉಗುರುಗಳನ್ನು ತೆಗೆಸಿಕೊಂಡು ಛತ್ರಿ, ಪೇಟ, ಪಾದರಕ್ಷೆ, ಬಂಗಾರದ ಕುಂಡಲ ಮತ್ತು ದರ್ಭಾಸನಗಳನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು. ಇಂತಹವನು ಪ್ರತಿದಿನ (ಸದಾ) ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಬಂಗಾರದ ಸರವನ್ನುಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಯಾವ ಮಾಲೆಯನ್ನೂ ಧರಿಸಬಾರದು. ಬಿಳಿವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು. ಸುಗಂಧವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪ್ರಿಯನಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕು. ಹರಿದ, ಕೊಳೆಯಾದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸಬರದು. ಬಹಳ ಕೆಂಪಾದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು, ಬೇರೆಯವರು ಧರಿಸಿದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು, ಕಮಂಡಲವನ್ನು, ಪಾದರಕ್ಷೆಯನ್ನು ಧರಿಸಬಾರದು. ದರ್ಭೆ, ಕೃಷ್ಣಾಜಿನಗಳನ್ನು ಬಲಹೆಗಲಮೇಲೆ ಧರಿಸಬಾರದು. ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ವಿಕೃತವಾಗಿ ಧರಿಸಬಾರದು.

ವಿವಾಹ ಮತ್ತು ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯ ಕರ್ತವ್ಯ: ಸಮಾವರ್ತನಾದ ನಂತರ ತನಗೆ ಯೋಗ್ಯಳಾದ, ರೂಪ-ಲಕ್ಷಣ ಸಂಪನ್ನಳಾದ, ಯೋನಿದೋಷರಹಿತಳಾದ, ಸಗೋತ್ರಳಲ್ಲದ, ತನ್ನತಾಯಿಯ ಗೋತ್ರದವಳೂ ಅಲ್ಲದ, ಶೀಲ-ಶೌಚ ಸಂಪನ್ನಳಾದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕು. ಪುತ್ರಜನ್ಮ ಆಗುವವರೆಗೆ ಪತ್ನೀಸಂಗಮವನ್ನು ಋತುಕಾಲದಲ್ಲಿಮಾತ್ರ ಮಾಡಬೇಕು. ನಿಷಿದ್ಧದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗಮವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಷಷ್ಠೀ, ಅಷ್ಟಮೀ, ದ್ವಾದಶೀ, ಚತುರ್ದಶೀ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಮತ್ತು ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಇವು ನಿಷಿದ್ಧ ದಿನಗಳು. ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು ಯಾವಗಲೂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿರಬೇಕು. ಅವಸಥ್ಯ ಎಂಬ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ತನ್ನನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುವ ವ್ರತಗಳನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಮಾಡಬೇಕು. ವೇದೋಕ್ತವಾದ ಸ್ವಾಶ್ರಮೋಚಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನುಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಬೇಸರವಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಾಡದವನು ಭಯಂಕರ ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಸಂಯಮದಿಂದ ಇರುತ್ತಾ ವೇದಗಳ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮಹಾಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರಗಳು ಹೇಳುವಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕು. ತನಗೆ ಸಮಾನರಾದವರ ಮತ್ತು ತನಗಿಂತ ಉತ್ತಮರಜೊತೆ ಸಖ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈಶ್ವರಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಸದಾ ಮಾಡಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಪತ್ನಿಗೆ ಆಭರಣ–ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಕೊಡಿಸಬೇಕು. ವಿವೇಕಿಯು ತನ್ನ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಬಾರದು. ಪಾಪಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡಬಾರದು. ತನಗೆ ಹಿತವುಂಟುಮಾಡುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೂ ಅನುಕಂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ವಯಸ್ಸು, ಉದ್ಯೋಗ, ಧನ, ವಿದ್ಯೆ, ಕುಲ, ವೇದವಚನ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಆಹಾರ–ವಿಹಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಶ್ರುತಿ–ಸ್ಮೃತಿಗಳು ಹೇಳಿರುವ, ಸಜ್ಜನರು ಆಚರಿಸುವ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬಾರದು.

ತನ್ನ ಪಿತೃ–ಪಿತಾಮಹರು ನಡೆದ ಸಜ್ಜನರ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ನಡೆಯಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವವನು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ನಿತ್ಯವೂ ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾವಾಗಲೂ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಧರಿಸಿರಲೇಬೇಕು. ಸತ್ಯವನ್ನೇ ನುಡಿಯಬೇಕು. ಕೋಪವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕು. ಹೀಗಿದ್ದವನು ಬ್ರಹ್ಮಭಾವವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಮರ್ಥನಗುತ್ತಾನೆ. ಸ್ನಾನ, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ, ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಅಸೂಯೆಯಿಲ್ಲದವನೂ, ಮೃದುವೂ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ ಆದ ಗೃಹಸ್ಥನು ಮರಣಾನಂತರ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ರಾಗ–ಭಯ–ಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದ, ಲೋಭ–ಮೋಹಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಗಾಯತ್ರೀ ಜಪವನ್ನು ಆಚರಿಸಿತ್ತಿರುವ, ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಿರುವ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ತಂದೆ–ತಾಯಿಗಳ ಹಿತವನ್ನು ಕಾಯುವ, ಗೋ–ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹಿತದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾದ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ, ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುವವನೂ, ದೇವಭಕ್ತನಾದವನೂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಧರ್ಮ–ಅರ್ಥ–ಕಾಮಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು.

ದಾನಶೀಲನೂ, ಕ್ಷಮಾಶೀಲನೂ, ದಯಾಳುವೂ ಆದವನೇ ನಿಜವಾದ ಗೃಹಸ್ಥ. ಮದುವೆಯಾದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಗೃಹಸ್ಥನಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಕ್ಷಮಾ, ದಯೆ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಸತ್ಯ, ದಮ, ಶಮ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠೆ ಇವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಲಕ್ಷಣ ಈ ಗುಣಗಳು ಕೂಡಿಬರದಂತಹ, ಸೋರಿಹೋಗುವಂತಹ ಪ್ರಮಾದಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದಷ್ಟು ಮಾಡಬೇಕು. ನಿಂದಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಮೋಹದ ಕೊಳೆಯನ್ನು ಕೊಡವಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಗೃಹಸ್ಥನು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಸಂಶಯಪಡಬೇಕಿಲ್ಲ.

ಕ್ಷಮಾ: ನಿಂದೆ, ಕರ್ತವ್ಯಲೋಪ, ಹಿಂಸೆ, ಬಂಧನ, ವಧೆ ಇವು ಬೇರೆಯವರ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾದ ಕೋಪದಿಂದವುಂಟಾಗುವ ದೋಷಗಳು. ಕೋಪವನ್ನು ತಡೆದು ಕೊಂಡು ಈ ದೋಷಗಳನ್ನು ಮಾಡದಿರುವುದೇ ಕ್ಷಮಾ.

ದಯಾ: ಪರದುಃಖವನ್ನು ಸ್ವ–ದುಃಖ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ತೋರಿಸಲ್ಪಡುವ ಕಾರುಣ್ಯವೇ ದಯೆ. ಇದು ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ನೇರವಾದ ಸಾಧನ.

ವಿಜ್ಞಾನ: ಹದಿನಾಲ್ಕು ವಿದ್ಯೆಗಳ ಯಥಾರ್ಥನಾದ ಧಾರಣ (Reltention) ವೇ ವಿಜ್ಞಾನ. ಇದರಿಂದ ಧರ್ಮವು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ವೇದಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ, ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅಂತಹವನ ಜ್ಞಾನವು ವಿಜ್ಞಾನವಲ್ಲ.

ಸತ್ಯ: ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಮಾತು ಸತ್ಯ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠನು ಲೋಕೋತ್ತರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸತ್ಯವೇ ಮುಕ್ತಿಸಾಧನ.

ದಮ, ಶಮ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ:

ಶರೀರ: ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ನಿಗ್ರಹವೇ ದಮ, ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ನೈರ್ಮಲ್ಯದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಗುಣ ಶಮ, ಅಕ್ಷರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ. ಅದನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಿಗೆ ಶೋಕವಿಲ್ಲ.

ಜ್ಞಾನ: ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಮಹಾದೇವನ ಜ್ಞಾನವು ಹುಟ್ಟುವುದೋ ಆ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನ ಎಂದುಹೆಸರು. ಮಹಾದೇವನಿಷ್ಠನೂ, ಕ್ರೋಧರಹಿತನೂ, ಶುಚಿಯೂ, ಮಹಾಯಜ್ಞಪರನಾದವನೇ ವಿದ್ವಾಂಸ.

ಶರೀರ ಅಮೂಲ್ಯ: ಶರೀರವು ಧರ್ಮಸಾಧನ. ಇದನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ದೇಹರಹಿತರು ಮಹಾದೇವನನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರರು. ಧರ್ಮ-ಅರ್ಥ-ಕಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕು. ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧವಾದ ಅರ್ಥ-ಕಾಮಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸಲೇಬಾರದು. ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಎಷ್ಟೇಕಷ್ಟಗಳು ಬಂದರೂ ಅಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಬಾರದು ಧರ್ಮವೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಆಧಾರ.

ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರಿಯವನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಪರರಿಗೆ ದ್ರೋಹವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ದ್ರೋಹವನ್ನು ಮಾಡುವ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ವೇದವನ್ನು ನಿಂದಿಸಬಾರದು. ವೇದನಿಂದಕರ ಜೊತೆಮಾತನಾಡಬಾರದು. ಈ ಧರ್ಮಾಧ್ಯಾಯನ 'ವನ್ನು ಯಾರು ಶುಚಿಯಾಗಿದ್ದು ಪಠಿಸುವನೋ, ಬೋಧಿಸುವನೋ, ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿಸುವನೋ ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಸಮಾವರ್ತನ ಎಂಬ 68ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

ಕರ್ತವ್ಯ ಅಕರ್ತವ್ಯಗಳ ವಿವೇಚನೆ ಅಧ್ಯಾಯ-೬೯

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ: ಯಾವಪ್ರಾಣಿಯನ್ನೂ ಹಿಂಸಿಸಬಾರದು. ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು. ಅಹಿತವನ್ನು, ಅಪ್ರಿಯವನ್ನೂ ಹೇಳಬಾರದು. ಕಳ್ಳತನವನ್ನು ಮಾಡಲೇಬಾರದು. ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಸೇರಿದ ಹುಲ್ಲು, ತರಕಾರಿ, ಮಣ್ಣು, ನೀರು ಇವುಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವವನು ನರಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ರಾಜನಿಂದ, ಶೂದ್ರನಿಂದ ಮತ್ತು ಪತಿತರಿಂದ ಏನನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. (ಪ್ರತಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು) ನಿಂದಿತರಾದ ಯಾರನ್ನು ಬೇಡಬಾರದು. ನಿತ್ಯಯಾಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಯಾಚಿಸಬಾರದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ದಾತೃವಿನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದಂತೆ. ದೇವರಿಗೆ ಸೇರಿದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಸೇರಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅಪಹರಿಸಬಾರದು. 'ವಿಷ ವಿಷವಲ್ಲ, ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವವಿಷ' ಎಂದು ತಿಳಿದವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದೇವಸ್ವವನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಡದ ಪುಷ್ಪ, ತರಕಾರಿ, ನೀರು, ಕಾಷ್ಠ, ಬೇರು, ಹುಲ್ಲು, ಫಲ ಇವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸ್ತೇಯವಲ್ಲ ಎಂದು ಮನು ಪ್ರಜಾಪತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ದೇವರ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಒಬ್ಬನಿಂದಲೇ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಹುಲ್ಲು, ಕಾಷ್ಠ, ಫಲ, ಪುಷ್ಪ ಇವುಗಳನ್ನು ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಯಾರಸ್ಥಳದಿಂದಾದರೂ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಕಾಣದಂತೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡವನು ಪತಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿರುವವರು ಹಸಿವಿನಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಎಳ್ಳು, ಹೆಸರು, ಯಾವುದಾದರು ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಒಂದು ಮುಷ್ಟಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಹಸಿವೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪಾಪವನ್ನುಮಾಡಿ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಬಾರದು. ವ್ರತದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪಾಪವನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿ, ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು, ಶೂದ್ರರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಬದುಕುವ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಂಚನೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವ್ರತಗಳು ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ಸೇರುತ್ತೇವೆ.

ಲಿಂಗಧಾರಿಯಾಗದವನು ಲಿಂಗಧಾರಿಯಂತೆ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಜೀವನನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳ ಪಾಪವುಅವನಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀನ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜನ್ಮಗಳು ಅವನಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಬೆಕ್ಕಿನಂತೆ ಕಪಟಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಧರ್ಮನಾಶವನ್ನುಮಾಡುವ ಜನರು ಆ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಬೇಗನೇ ಪತನವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಪಾಖಂಡಿಗಳನ್ನು, ವಿರುದ್ಧ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರನ್ನು ಮಾಮಾಚಾರಿಗಳನ್ನು, ವೇದವಿರುದ್ಧವಾದ ಪಂಚರಾತ್ರವನ್ನು ಪಾಶುಪತಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವರನ್ನೂ ಮಾತನಾಡಿಸಬಾರದು. ವೇದನಿಂದಕರೂ, ದೇವನಿಂದಕರೂ, ದ್ವಿಜನಿಂದಕರೂ ಆದ ಜನರನ್ನೂ ನೆನೆಯಲೇ ಬಾರದು. ಇಂತಹವರಿಗೆ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದವರು, ಇಂತಹ ಸ್ತ್ರೀಯರ

ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೋಂದಿದವರು ಇವರ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡುವವರು ಪತಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಇವರನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ದೇವದ್ರೋಹಕ್ಕಿಂತ ಗುರುದ್ರೋಹ ಕೋಟಿಕೋಟಿಪಟ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾದ ಪಾಪ. ಜ್ಞಾನನಿಂದೆ ಮತ್ತು ನಾಸ್ತಿಕ್ಯವು ಅದಕ್ಕಿಂದ ಕೋಟಿಪಟ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾದ ಪಾಪ.

ಕುಲನಾಶ: ಗೋವು, ದೇವತೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ರಾಜಸೇವೆ ಇವುಗಳ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಸತ್ಕುಲಗಳು ದುಷ್ಕುಲಗಳಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ. ನಿಷಿದ್ಧವಿವಾಹ, ಕ್ರಿಯಾಲೋಪ, ವೇದಗಳ ಅನಧ್ಯಯನ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಪಮಾ ಈ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರ ಕುಲಗಳು ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತವೆ. ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದು, ಪರಸ್ತ್ರೀಸಂಬಂಧ, ತಿನ್ನಬಾರದವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವುದು, ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನುಮಾಡುವುದು ಇವುಗಳಿಂದ ಕುಲಗಳು ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತವೆ. ಶ್ರೋತ್ರಿಯ ರಲ್ಲದವರಿಗೆ, ಶೂದ್ರರಿಗೆ, ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟವರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡುವುದ ರಿಂದ ಕುಲಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ.

ವಾಸಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹವಾದ ಸ್ಥಳಗಳು: ಅಧಾರ್ಮಿಕರೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ, ವ್ಯಾಧೀಗ್ರಸ್ತರೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಖಂಡಜನಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಶೂದ್ರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಬಾರದು. ಹಿಮಾಲಯ ವಿಂಧ್ಯಾಪರ್ವಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ–ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದ್ವಿಜನುವಾಸಿಸಬೇಕು. ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬಾರದು. ಕೃಷ್ಣಮೃಗವು ಸ್ವಭಾವತಃ ಸಂಚರಿಸುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪುಣ್ಯನದಿಗಳು ಹರಿಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬೇಕು. ನದೀತೀರದಿಂದ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಕಿಲೋಮೀಟರ್‌ನಷ್ಟು ದೂರದವರೆಗೆ ವಾಸಿಸಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ದೂರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯಜರ ಗ್ರಾಮದಹತ್ತಿರ ವಾಸಮಾಡಬಾರದು. ಪತಿತರ, ಹಿಂಸಕರ ಪುಲ್ಕಸರ, ಮೂರ್ಖರ, ದುರಹಂಕಾರಿಗಳ ಜೊತೆ ವಾಸಿಸಬಾರದು.

ಸಾಂಕರ್ಯ ಕಾರಣಗಳು: ಒಂದೇ ಹಾಸಿಗೆ, ಒಂದೇ ಆಸನ, ಒಂದೇ ಪಂಕ್ತಿ, ಒಂದೇ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ವಾನ್ನಮಿಶ್ರಣ, ಯಾಗಮಾಡಿಸುವುದು, ಅಧ್ಯಾಪನ, ಸ್ತ್ರೀ ಸಹಭೋಜನ, ಸಹಾಧ್ಯಯನ, ಜೊತೆಗೆಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದು ಇವುಗಳಿಂದ ಸಾಂಕರ್ಯವು (ಕಲಬೆರಕೆಯು) ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ದುಷ್ಟರ ಹತ್ತಿರ ವಾಸಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ ಸಾಂಕರ್ಯವು ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಮಹಾ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು.

ಪಂಕ್ತಿದೋಷ ಪರಿಹಾರ: ಒಂದೇ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವರು ಪರಸ್ಪರ ಮುಟ್ಟಿ ಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಭಸ್ಮದಿಂದ ಮಧ್ಯೆಗೆರೆಯನ್ನು ಎಳೆದರೆ ಸಾಂಕರ್ಯವು ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಗ್ನಿ, ಭಸ್ಮ, ನೀರು, ಬಾಗಿಲು, ಸ್ತಂಭ, ದಾರಿ ಈ ಆರರಿಂದ ಪಂಕ್ತಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸ ಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಭೇದಿಸಿದಾಗ ಪಂಕ್ತಿದೋಷವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮತ್ತಷ್ಟು ಮಾಡಬಾರದ ಪಾಪಗಳು: ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ವೈರವನ್ನು, ವಿವಾದವನ್ನು ಚಾಡಿಹೇಳುವುದನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಹಸು ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬಾರದು. ಅಶೌಚವುಳ್ಳವನ ಜೊತೆವಾಸ ಮಾಡಬಾರದು. ಮರ್ಮ ಸ್ಪರ್ಶವಾಗುವಂತೆ ಯಾರಬಗ್ಗೆಯೂ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು.

ಸೂರ್ಯನೂ ಸುತ್ತಲೂ ಕಾಣಿಸುವ ಮಂಡಲಕಾಮನವಿಲ್ಲು, ಶೈವಾಗ್ನಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬಾರದು. ಚಂದ್ರನ ಸುತ್ತಲೂ ಕಾಣುವಮಂಡಲವನ್ನು ಕುರಿತತು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬಾರದು. ಬಹಳ ಜನಗಳ ಜೊತೆ ವಿರೋಧವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ತನಗೆ ಅನುಕೂಲವಲ್ಲದೆ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಪರರಿಗೂ ಮಾಡಬಾರದು. ರಜಸ್ವಲೆಯೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಬಾರದು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಗುರುಗಳಿಗೆ, ವಿಪ್ರರಿಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ದಾನವನ್ನು ತಡೆಯಬಾರದು. ಆತ್ಮಪ್ರಶಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಪರರನಿಂದೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ವೇದನಿಂದೆಯನ್ನೂ, ದೇವನಿಂದೆಯನ್ನೂ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು.

ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಋಷಿಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ, ವೇದಗಳನ್ನೂ ನಿಂದಿಸುವ ದ್ವಿಜನಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಗುರುಗಳನ್ನು, ದೇವತೆಗಳನ್ನು, ವೇದಗಳನ್ನು ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳನ್ನೂ ನಿಂದಿಸುವವರು ನೂರುಕೋಟಿ ಕಲ್ಪಗಳ ಕಾಲರೌರವ ನರಕದಲ್ಲಿ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಾನ್ಯರ ನಿಂದೆಯು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಇರಬೇಕು. ಏನೂ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು. ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋಗಬೇಕು. ನಿಂದಕರನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ಇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು. ಪರರ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕು. ಸಜ್ಜನರ ಜೊತೆ ವಿವಾದವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಪಾಪಿಯನ್ನು ಪಾಪಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಬಾರದು. ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಪಾಪಿಯ ದೋಷಗಳು ಹೇಳಿದವನಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಪಾಪಿಯಲ್ಲದವನನ್ನು ಪಾಪಿ ಎಂದರೆ ಮಿಥ್ಯಾಪವಾದವನ್ನು ಹೊರಿಸಿದ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮಿಥ್ಯಾಪವಾದಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವನ ರೋದನದಿಂದ ಹರಿದ ಕಣ್ಣೀರು ಮಿಥ್ಯಾಪವಾದವನ್ನು ಹೊರಿಸಿದ ಜನರ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ, ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ, ಸುರಾಪಾನ, ಕಳ್ಳನತ, ಗುರುಪತ್ನೀ ಸಮಾಗಮ ಈ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಸಜ್ಜನರು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸುಳ್ಳುಹೇಳುವ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಅವರು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನುಕಂಡಿಲ್ಲ. ಉದಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಅಸ್ತಂಗತವಾಗುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವ ಇವರ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳನ್ನು, ಗ್ರಹಣಕ್ಕೊಳಗಾಗಿರುವ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ವಸ್ತ್ರದ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವ ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ನಗ್ನಳಾಗಿರುವ ಸ್ತ್ರೀ ಅಥವಾ ಪುರುಷರನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ಮಲ-ಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ಮೈಥುನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವರನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ಅಶುಚಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಹಗಳನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ಪತಿತರನ್ನೂ, ಅಂಗವಿಕಲರನ್ನೂ, ಚಂಡಾಲರನ್ನು, ಉಚ್ಛಿಷ್ಟಜನರನ್ನೂ ನೋಡಬಾರದು. ಅವರ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡಬಾರದು, ಗರ್ವವುಳ್ಳವನಿಗೆ ಉಚ್ಛಿಷ್ಟ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಶವವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದವರನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಾರದು. ಕೋಪಗೊಂಡ ಗುರುವಿನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ಎಣ್ಣೆ, ನೀರುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ಊಟವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ಅಂಗವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರದ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ಹೆಂಡತಿಯ ಜೊತೆ ಊಟವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಅಶುಚಿಯಾಗಿರವ

ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ಸೀನುತ್ತಿರುವ ಆಕಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾದ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ನೋಡಬಾರದು, ಉನ್ಮತ್ತರನ್ನೂ, ನೋಡಬಾರದು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟಿರುವ ದಡವನ್ನು ದಾಟಬಾರದು. ಮೂತ್ರವನ್ನು ದಾಟಬಾರದು, ಅದರ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಬಾರದು, ಕೂರಬಾರದು, ಶೂದ್ರನಿಗೆ ವಿವೇಕವನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು. ಕೃಶರ, ಪಾಯಸ, ಮೊಸರು, ಉಚ್ಛಿಷ್ಟ, ತುಪ್ಪ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಕೃಷ್ಣಾಜಿನ, ಹವಿಸ್ಸು ಇವುಗಳನ್ನು ಶೂದ್ರನಿಗೆ ಕೊಡಬಾರದು. ಇವನಿಗೆ ವ್ರತೋಪದೇಶವನ್ನು ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನೂ ಮಾಡಬಾರದು.

ಕ್ರೋಧ, ರಾಗ, ದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಲೋಭದಂಭಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು, ಯಾತ್ರಾನಿಂದನೆಯನ್ನು, ಜ್ಞಾನನಿಂದನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಬಾರದು. ದುರಭಿಮಾನ, ಮೋಹಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಯಾರಿಗೂ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಮಗನನ್ನು ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಬಹುದು. ಹೀನಮತಿಯರಿಗೆ ಮತ್ತು ತೀಕ್ಷ್ಣಮತಿಯವರಿಗೆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ತನಗೇ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ದೈನ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು. ಅಶಿಷ್ಟನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಬಾರದು.

ಉಗುರಿನಿಂದ ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ರೇಖೆಯನ್ನೂ ಮೂಡಿಸಬಾರದು. ಹಸುವನ್ನು ಮಲಗಿಸಬಾರದು. ಒಂದುನದಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ನದಿಯನ್ನು ಒಂದು ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಪರ್ವತವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಬಾರದು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವವನ ಜೊತೆ ಇರಬಾರದು. ಸಹ ಯಾತ್ರಿಕನನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಗ್ನವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಬಾರದು. ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ಮುಟ್ಟಬಾರದು. ತಲೆಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಉಳಿದ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಅಂಗಗಳಿಗೆ ಹಚ್ಚಬಾರದು. ಶಸ್ತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ, ಸರ್ಪಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಟವಾಡಬಾರದು. ತನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಾರದು. ಗುಹ್ಯಾಂಗಗಳನ್ನೂ, ರೋಮವನ್ನೂ ಮುಟ್ಟಬಾರದು, ಅಶಿಷ್ಟನಜೊತೆ ಹೋಗಬಾರದು. ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಗಳ, ಕಾಲುಗಳ ಚಾಂಚಲ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಶಿಶ್ನ ಉದರ ಮತ್ತು ಶ್ರವಣೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಚಾಪಲ್ಯವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಅಂಗಗಳಿಂದ, ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಬಾರದು. ಬೊಗಸೆಯಿಂದ ಕುಡಿಯಬಾರದು, ಕೈ–ಕಾಲುಗಳಿಂದ ನೀರನ್ನು ಹೊಡೆಯಬಾರದು ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಂದ ಫಲಗಳನ್ನು ಜಜ್ಜಬಾರದು. ಫಲಸಹಿತವಾದ ಕೊಂಬೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಜಜ್ಜಬಾರದು. ಮ್ಲೇಚ್ಛಭಾಕ್ಕೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಬಾರದು. ಕಾಲಿನಿಂದ ಆಸನವನ್ನು ಎಳೆಯಬಾರದು. ನಿಷ್ಫಲವಾದ ಒಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆ, ಆಸ್ಫೋಟಿಸುವಕ್ರಿಯೆ, ಸೀಳುವಿಕೆ, ಗೀರುವಿಕೆ, ವಿಮರ್ದನ ಇವುಗಳನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಮಾಡಬಾರದು. ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ವ್ಯರ್ಥ ಚೇಷ್ಟೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ನರ್ತನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು, ಹಾಡಬಾರದು, ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸಬಾರದು. ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ಕೆರೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಲೌಕಿಕಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಔಷಧಿಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಒಲಿಸಬಾರದು. ಅಕ್ಷಕ್ರೀಡೆಯನ್ನು ಆಡಬಾರದು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಲ–ಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಬಾರದು.

ಉಚ್ಛಿಷ್ಟನಾಗಿ (ಊಟವಾದಮೇಲೆ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ) ಮಲಗಬಾರದು, ನಗ್ನನಾಗಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಾ ಓದಬಾರದು. ತನ್ನ

ತಲೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಉಗುರುಗಳನ್ನು, ಕೂದಲನ್ನು ಛೇದಿಸಬಾರದು. ಮಲಗಿದವನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಬಾರದು. ಎಳೆಯ ಬಿಸಿಲನ್ನು ಸೇವಿಸಬಾರದು. ಶವದಹನ ವಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಏಳುವ ಹೊಗೆಯ ಸ್ಪರ್ಶವಾಗದಂತೆ ಇರಬೇಕು. ಖಾಲಿ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಮಲಗಬಾರದು. ತನ್ನ ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಒಯ್ಯಬಾರದು. ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಉಗುಳಬಾರದು, ಈಜುತ್ತಾ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಬಾರದು, ಕಾಲಿನಿಂದ ಉಜ್ಜಿ ಕಾಲನ್ನು ತೊಳೆಯಬಾರದು, ಅಗ್ನಿಗೆ ಕಾಲನ್ನು ನೀಡಿ ಕಾಯಿಸಬಾರದು, ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲನ್ನು ತೊಳೆಯಬಾರದು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಗೋವು, ವಾಯು, ಅಗ್ನಿ, ಗುರು, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ ಇವರಕಡೆ ಕಾಲನ್ನು ಚಾಚಬಾರದು. ಅಶುದ್ಧನಾಗಿ ಶಯನ, ಪ್ರಯಾಣ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ಸ್ನಾನ, ಭೋಜನ, ತಿರುಗಾಟ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲೇಬಾರದು.

ನಿದ್ರೆ, ಅಧ್ಯಯನ, ಪ್ರಯಾಣ, ಮೂತ್ರವಿಸರ್ಜನೆ, ಊಟ, ಓಡಾಟ ಇವುಗಳನ್ನು ಎರಡು ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಾರದು. ತಿರುಗಾಡಿ ಬಂದವನು, ಉಚ್ಛಿಷ್ಟನಾದವನು ಗೋವುಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು, ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಾರದು. ಅನ್ನವನ್ನು ದೇವಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ಮುಟ್ಟಬಾರದು. ಅಶುದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾಗ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಋಷಿಗಳ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಬಾರದು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಬಾರದು. ಒಬ್ಬನೇ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಧರಿಸಬಾರದು (ಹಿಡಿದು ತರಬಾರದು?) ನೀರನ್ನು ಎಡಗೈಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕುಡಿಯಬಾರದು. ಬಾಯಿಯನ್ನೇ ನೀರಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಕುಡಿಯಬಾರದು ಆಚಮನ ಮಾಡದೇ ನೀರನ್ನು ದಾಟಬಾರದು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ರೇತಸ್ಸನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಬಾರದು. ಅಮೇಧ್ಯದ ಲೇಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೆಂಪುವಸ್ತುಗಳನ್ನು, ವಿಷಗಳನ್ನು ದಾಟಬಾರದು. ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದಾಟಬಾರದು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮೈಥುನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ದಾರಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಯಬಾರದು, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಉಗುಳಬಾರದು, ಎಲುಬು, ಕಪಾಲ, ಕೇಶ, ಮುಳ್ಳು, ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಕೆಂಡ ಮತ್ತು ಒಣಗಿದ ಸಗಣಿ ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಬಾರದು. ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ದಾಟಬಾರದು, ಕೆಳಗೆ ಇಡಬಾರದು, ಪಾದದ ಬಳಿ ಇಡಬಾರದು, ಬಾಯಿಂದ ಊದಬಾರದು, ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಯಬಾರದು, ಅಶುಚಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಬಾವಿಯನ್ನು ನೋಡಬಾರದು, ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಎಸೆಯಬಾರದು, ನೀರನ್ನು ಸುರಿದು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಆರಿಸಬಾರದು. ಮಿತ್ರನ ಮರಣ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ತಾನೇ ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬಾರದು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಯಾವ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು? ಬಾಯಿಯ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಜ್ವಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಕೊಟ್ಟಮಾತನ್ನು ತಪ್ಪಬಾರದು. ಸರ್ಪಗಳನ್ನು, ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು, ಪಶುಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಕಲಹಕ್ಕೆ, ಸ್ಪರ್ಧೆಗೆ ಹಚ್ಚಬಾರದು. ಜಲಪಾನ, ಗಮನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಪರರಿಗೆ ಬಾಧೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಬಡಗಿಗಳಿಂದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ಕೊಡದೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬಾರದು. ಬೇಡುವವರು ಬರುತ್ತಾರೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಬಾರದು. ಎದ್ದುಕಾಣುವಂತೆ ಗಂಧ, ಮಾಲೆಯಗಳನ್ನು ಧರಿಸಬಾರದು, ಹೆಂಡತಿಯ ಜೊತೆಊಟವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು, ಜಗಳಮಾಡುತ್ತಾ

ವಾದವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ದ್ವಾರವಲ್ಲದ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಬಾರದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತಿನ್ನುವಾಗ, ಜಪವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ, ನಗುವಾಗ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ತನ್ನ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಬಾರದು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಇರಬಾರದು.

ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪಾರ್ಶ್ವಭಾಗದಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಬಾರದು. ಮೊರದಿಂದ ಮತ್ತು ಕೈಯಿಂದಲೂ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಬಾರದು. ಅಗ್ನಿಯು ಬಾಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಬಾಯಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ಉರಿಸಬೇಕು. ಪರಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಬಾರದು. ಯಾಗ ಮಾಡಲು ಅನರ್ಹರಿಗೆ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬಾರದು. ಒಬ್ಬನೇ ಸಭೆಗೆ ಹೋಗಬಾರದು. ವಿಪ್ರರ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಸೇರಬಾರದು. ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಅಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯಿಂದ ಹೋಗಬಾರದು, ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಬೀಸಬಾರದು, ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಿಸಬಾರದು, ಒಬ್ಬನೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರಬಾರದು, ಅಧಾರ್ಮಿಕ ಜನರೊಡನೆ ಸಂಚರಿಸಬಾರದು, ವ್ಯಾಧಿಗ್ರಸ್ತರಜೊತೆ, ಶೂದ್ರರಜೊತೆ, ಪತಿತರಜೊತೆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಬಾರದು, ಚಪ್ಪಲಿ ಧರಿಸದೆ ಸಂಚರಿಸಬಾರದು, ನೀರು ಮೊದಲಾದ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಲ್ಲದೆ ಸಂಚರಿಸಬಾರದು, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಶತ್ರುವಿನಜೊತೆ ಸಂಚರಿಸಬಾರದು. ಅಗ್ನಿ, ಗೋವು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮೊದಲಾದವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೋಗಬಾರದು. ವಸತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ವನಿತೆಯನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಬಾರದು. ಯೋಗಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧರನ್ನು, ಗುಣವಂತರನ್ನು ಯತಿಗಳನ್ನು ನಿಂದಿಸಬಾರದು. ದೇವಮಂದಿರದಲ್ಲಿ, ದೇವತೆಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಗೋ–ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ನೆರಳನ್ನು ಸವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ದಾಟಬಾರದು. ಪತಿತರು, ರೋಗಿಗಳು ತನ್ನನೆರಳನ್ನು ದಾಟಲುಬಿಡಬಾರದು. ಅಂಗಾರ, ಭಸ್ಮ, ಕೇಶ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಬಾರದು. ಪರಕೆ (ಕಸಬರಿಕೆ)ಯ ಧೂಳನ್ನು ಮೈಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಸ್ನಾನವಸ್ತ್ರದ ನೀರನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು. ಮಡಕೆಯ ನೀರನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು. ತಿನ್ನಬಾರದೆಂದು ನಿಷಿದ್ಧವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಕುಡಿಯಬಾರದೆಂದು ನಿಷಿದ್ಧವಾದ ದ್ರವವನ್ನು ಕುಡಿಯಬಾರದು.

ಕರ್ತವ್ಯ ಅಕರ್ತವ್ಯಗಳ ವಿವೇಚನೆ ಎಂಬ [illegible]ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ವಿಪ್ರನು ತಿನ್ನಬಾರದ ಆಹಾರ — ಅಧ್ಯಾಯ-೨೦

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ: ವಿಪ್ರನು ಮೋಹದಿಂದ ಅಥವಾ ಬೇರೆಯಾವುದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಶೂದ್ರನ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಆಪತ್ಕಾಲವಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಶೂದ್ರಾನ್ನವನ್ನು ತಿಂದವನು ಶೂದ್ರಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಯಾವ ದ್ವಿಜನು ಆರುತಿಂಗಳು ಶೂದ್ರನ ನಿಂದಿತನಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಬದುಕಿರುವಾಗಲೇ ಶೂದ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮರಣಾನಂತರ ಶೂದ್ರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ-ಶೂದ್ರ ಇವರಲ್ಲಿ ಯಾರ ಅನ್ನವು ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿರುವುದೋ ಆ ವರ್ಣದವನಾಗಿ ಮರಣಾನಂತರ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ನಟ, ನರ್ತಕ, ಬಡಗಿ, ಚರ್ಮಕಾರ, ಗಣಕ, ವೇಶ್ಯೆ ಇವರ ಅನ್ನವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಕುಂಬಾರ, ಅಗಸ, ಕಳ್ಳ, ಧ್ವಜಕಾರ, ಗಾಯಕ, ಲೋಹಕಾರ ಮತ್ತು ಸೂತಕವುಳ್ಳವನು ಇವರ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಕುಂಬಾರ, ಚಿತ್ರಕಾರ, ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವ, ಪತಿತ, ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗ, ನಟ, ವ್ಯಾಧ, ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾದವ, ಆತುರ ಇವರ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ವೈದ್ಯ ವ್ಯಭಿಚಾರಿಣಿ, ದಂಡವಿಧಿಸುವ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ, ಕಳ್ಳ, ನಾಸ್ತಿಕ, ದೇವತಾನಿಂದಕ ಇವರ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು.

ಸೋಮಲತೆಯನ್ನು, ರಸವನ್ನೂ ಮಾರುವವನ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಸ್ವಪಾಕನ (ನಾಯಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸುವವನ) ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನಲೇಬಾರದು. ಹೆಂಡತಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿರುವವನ ಅನ್ನವನ್ನು ಮತ್ತು ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಪತಿ ಇರುತ್ತಾನೆ ಅವನ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಉಚ್ಛಿಷ್ಟನಾದವನ (ಗರ್ವಿತನಾದವನ) ಲೋಭಿಯ, ಉಚ್ಛಿಷ್ಟಾನ್ನವನ್ನು ಉಣ್ಣುವವನ, ಪಂಕ್ತಿಗೆ ಅನರ್ಹನಾದವನ ಅನ್ನವನ್ನು, ಸಮೂಹದ (ನಾನಾ ಜನರಿಂದ ಧನ-ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡುವ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳ) ಅನ್ನವನ್ನು, ಶಸ್ತ್ರದಿಂದ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವವನ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಬ್ರಹ್ಮದ್ವೇಷಿಯ, ಪಾಪದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿವುಳ್ಳವನ, ಸೂತಕದಲ್ಲಿರುವವನ, ದೇವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡದವನ ಅನ್ನವನ್ನೂ ತಿನ್ನಬಾರದು. ಶ್ರಾದ್ಧ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಸಂತತಿಯಿಲ್ಲದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೃತಘ್ನನ ಅನ್ನವನ್ನೂ, ಶಿಲ್ಪಿಯ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಶಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮಾರುವವನ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು.

ಜೂಜುಕೋರನ ಅನ್ನವನ್ನು, ಘಾತುಕನ ಅನ್ನವನ್ನು ವೈದ್ಯನ ಅನ್ನವನ್ನು, ಜನನೇಂದ್ರಿಯ ರೋಗವುಳ್ಳವನ ಅನ್ನವನ್ನು, ಅಣ್ಣನ ಮದುವೆಯಾಗದೆ ಮದುವೆಯಾಗಿರುವ ತಮ್ಮನ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಎರಡನೆಸಲ ಮದುವೆಯಾಗಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯ ಅಂತಹವಳ ಪತಿಯ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಅವಮಾನ, ತಿರಸ್ಕಾರ, ರೋಷ, ಗರ್ವ ಮೂಲಕವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಗುರುಗಳ ಅನ್ನವನ್ನು ಅದು ಸಂಸ್ಕಾರ

ರಹಿತವಾಗಿದ್ದರೆ ತಿನ್ನಬಾರದು, ಮನುಷ್ಯನ ಎಲ್ಲಕೆಟ್ಟ ನಡವಳಿಕೆಯಮೂಲ ಅನ್ನ. ಯಾರು ಯಾರ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಅವನ ಪಾಪವನ್ನೇ ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಪೀಡಾಗ್ರಸ್ತನಾದವನ, ಕುಲಮಿತ್ರನ (?), ತನ್ನ ಗೋವುಗಳನ್ನೇ ಕಾಯುವವನ, ಕ್ಷೌರಿಕನ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ನಟ, ಕುಂಬಾರ, ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ರೈತ ಇವರುಗಳಿಂದ ಪಾಯಸ, ಎಣ್ಣೆ-ತುಪ್ಪಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪದಾರ್ಥ ಇವುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಶೂದ್ರರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ತುಪ್ಪ, ಹಿಟ್ಟು ಇವುಗಳನ್ನು ತಾನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹಿಂಡಿ, ಎಣ್ಣೆಗಳನ್ನು ಶೂದ್ರನಿಂದಲೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಬದನೆಕಾಯಿ, ಜಾಲಿಕ, ಶಾಕ, ಕುಸುಂಭ, ಅಶ್ಮಾಂತಕ, ಈರುಳ್ಳಿ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಸೂಕ್ತ, ನಿರ್ಯಾಸ, ಛತ್ರಾಕ, ವಿಡ್ವರಾಹ, ಶೇಲ, ಪಿಯೂಷ, ವಿಲಯ, ಸುಮುಖ, ಕವಕ ಗೃಂಜನ, ಸಿಂಶುಕ, ಕುಕ್ಕುಟ ಇವುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಉದುಂಬರ (ಅತ್ತಿಹಣ್ಣು) ಅಲಾಬುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವದ್ವಿಜನು ಪತಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕೃಶರ, ಸಂಯಾವ, ಪಾಯಸ, ಅಪೂಪಗಳನ್ನು ವ್ಯರ್ಥನಾಗಿ (ಚಾಪಲ್ಯದಿಂದ) ತಿನ್ನಬಾರದು. ಸಂಸ್ಕರಿಸದ ಮಾಂಸವನ್ನು, ದೇವತೆಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲು ಮೀಸಲಾಗಿರುವ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಅನ್ನವನ್ನು, ದೇವಸ್ವಾಮಿತ್ವಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಅನ್ನವನ್ನು, ಹವಿಸ್ಸನ್ನು, ಯವಾಗುವನ್ನು, ಮಾತುಲಿಂಗವನ್ನು, ಸಂಸ್ಕರಿಸಿದ ಮೀನನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ನೀಪ, ಕಪಿತ್ಥ, ಪ್ಲಕ್ಷಗಳನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದನಂತರ ಉಳಿಯುವ ಹಿಂಡಿಯನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ರಾತ್ರಿಯಹೊತ್ತು ಎಳ್ಳಿನ ಸಂಬಂಧವಿರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು, ಮೊಸರನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ಮಜ್ಜಿಗೆಗೆ ಹಾಲನ್ನುಬೆರೆಸಿ ತಿನ್ನಬಾರದು. ಬೀಜಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ಆಹಾರವಾಗಿ ತಿನ್ನಬಾರದು. ಕೆಟ್ಟರೀತಿಯಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಕೆಟ್ಟ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ, ದುಷ್ಟರ ಸಹವಾಸಕ್ಕೊಳಗಾದ ಆಹಾರವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು.

'ಕ್ರಿಯಾದುಷ್ಟಂ ಭಾವದುಷ್ಟಮಸತ್ಸಂಗಂ ವಿವರ್ಜಯೇತ್'

ಕೂದಲು ಸೇರಿರುವ, ಕೀಟವು ಸೇರಿರುವ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು, ನಾಯಿ ಮೂಸಿದ್ದನ್ನು, ಎರಡನೆಸಲ ಬೇಯಿಸಿದ್ದನ್ನು, ಚಂಡಾಲನು ನೋಡಿದ್ದನ್ನು, ರಜಸ್ವಲೆಯು ನೋಡಿದ್ದನ್ನು ಪತಿತರು ನೋಡಿದ್ದನು, ಗೋವು ಮೂಸಿದ್ದನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲ್ಪಡದ ಆಹಾರವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಹಳಸಿದ ಆಹಾರವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು, ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ ಜೊತೆಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆಹಾರವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಕಾಗೆ, ಕೋಳಿಗಳು ಮುಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು, ಕ್ರಿಮಿಗಳಿರುವ ಆಹಾರವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಮನುಷ್ಯರು ಅಘ್ರಾಣಿಸಿದ, ಕುಷ್ಠರೋಗಿಯು ಮುಟ್ಟಿದ, ರಜಸ್ವಲೆಯುಕೊಟ್ಟ, ವ್ಯಾಭಿಚಾರಿಣಿಯುಕೊಟ್ಟ ಕೋಪದಿಂದ ಕೊಟ್ಟ ಆಹಾರವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು, ಕೊಳಕುಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದವನು ಕೊಡುವ, ಬಡಿಸುವ, ಪರಸ್ತ್ರೀಯು ಬಡಿಸುವ ಆಹಾರವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಕರುವಿಲ್ಲದ ಹಸುವಿನ ಹಾಲನ್ನು, ಒಂಟೆಯ ಹಾಲನ್ನು, ಪ್ರಸವಿಸಿ ಹತ್ತುದಿನವಾಗದ ಹಸುವಿನ ಹಾಲನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು. ಕುರಿಯ ಹಾಲನ್ನು, ಗರ್ಭಿಣೀ ಹಸುವಿನ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯಬಾರದು. ಕೊಕ್ಕರೆ, ಹಂಸ, ಚಾತಕ, ಕಲವಿಂಕ, ಗಿಣಿ, ಕುರರ, ವಲ್ಲೂರ, ಜಾಲಪಾದ, ಕೋಗಿಲೆ, ಬಾಷ, ಖಂಜರೀಟ, ಗಿಡುಗ, ಹದ್ದು, ಗೂಬೆ, ಚಕ್ರವಾಕ, ಭಾಸ, ಪಾರಾವತ, ಕಪೋತ, ಟಿಟ್ಟಭ, ಗ್ರಾಮಕೋಳಿ ಇವುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಸಿಂಹ, ಹುಲಿ,

ಬೆಕ್ಕು, ನಾಯಿ, ಕೋತಿ, ಕತ್ತೆ ಇವುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ವನಚಾರಿಗಳಾದ ಮೃಗಗಳು ಮುಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು, ಕ್ರಿಮಿಗಳಿರುವ ಆಹಾರವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು.

ಜಲಚರ, ಸ್ಥಲಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಯಾವುದನ್ನೂ ತಿನ್ನಬಾರದು ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ನಿರ್ಣಯ. ಔಷಧಿಗಾಗಿ ಮಾಂಸವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವಾಗ ಮತ್ತು ಅಶಕ್ತನಾದಾದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಿಧಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕುಲ್ಲ. ಶ್ರಾದ್ಧಭೋಜನಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ದೇವತಾರಾಧನೆಯ ನಿಮಿತ್ತ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಆಮಂತ್ರಿತನಾದವನು ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿಂದರೆ ಪಶುವಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟುರೋಮಗಳಿವೆಯೋ ಅಷ್ಟುವರ್ಷ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮದ್ಯವನ್ನು ಕುಡಿಯಬಾರದು. ಮುಟ್ಟಬಾರದು. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚಿಸಬಾರದು. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಮದ್ಯವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡಿದವನು ಪತಿತ. ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಮಾತನಾಡಿಸಲ್ಪಡಲು ಅನರ್ಹ. ತಿನ್ನಬಾರದ್ದನ್ನು ತಿಂದು, ಕುಡಿಯಬಾರದ್ದನ್ನು ಕುಡಿದು ದ್ವಿಜನು ಯಾವ ಕರ್ಮಕ್ಕೂ ಅರ್ಹನಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಅಭಕ್ಷ್ಯಗಳಿಂದ, ಅಪೇಯಗಳಿಂದ ದೂರವಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ದರವಿರದವನು ರೌರವ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ವಿಪ್ರನು ತನ್ನಬಾರದ ಆಹಾರ ಎಂಬ ೨೦ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯ ಮಹತ್ವ ಅಧ್ಯಾಯ-೨೧

ಋಷಯ ಊಚು: ಮಹಾಮುನಿಗಳೇ! ಸಂಸಾರಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಉಪಯೋಗಿಯಾಗುವ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣು ಪ್ರತಿನಿವೂ ತಪ್ಪದೇ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ: ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಕೇಳಿರಿ.

ಬ್ರಾಹ್ಮೀಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಅರ್ಥವನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಇವುಗಳಿಂದ ಸಂಭವಿಸುವ ಕಾಯಕ್ಲೇಶವನ್ನೂ ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಜಗದೊಡೆಯನ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ವಿಧಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಶೌಚಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಇತರ ಅವಶ್ಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನುಮಾಡಿ ಉಷಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧವಾದ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನವನ್ನುಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನವು ದೃಷ್ಟಫಲವನ್ನು ಮತ್ತು ಅದೃಷ್ಟಫಲವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು ಎಂದು ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನದಿಂದಲೇ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಋಷಿತ್ವವು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಮಲಗಿದವನ ಬಾಯಿಂದ ಲಾಲಾರಸವು ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡದೆಯಾವ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನೂ ಮಾಡಬಾರದು. ಶರೀರದ ದ್ವಾರಗಳಿಂದ ಹರಿದಿರುವ, ಸ್ರವಿಸಿರುವ ನೀರು, ದುಃಸ್ವಪ್ನ, ಕೆಟ್ಟ ಆಲೋಚನೆ ಇವುಗಳಿಂದುಂಟಾದ ಅಮಂಗಳವನ್ನು (ತಾಮಸ, ರಾಜಸ ಉದ್ರೇಕವನ್ನು) ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನವು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಶುದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನವಿಲ್ಲದೆ ಯಾಮಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಬಾರದು. ಹೋಮವನ್ನು, ಜಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಅಶಕ್ತರ ಸ್ನಾನಕ್ರಮ: ತಲೆಯಮೇಲೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಲು ತೊಂದರೆಯಿದ್ದಾಗ ಹೆಗಲಿನಿಂದಲೇ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಒದ್ದೆಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಶರೀರವನ್ನು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸ್ನಾನವೇ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾಪಿಲಸ್ನಾನ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದಲ್ಲದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮ, ಆಗ್ನೇಯ, ವಾಯುವ್ಯ, ದಿವ್ಯ, ವಾರುಣ ಮತ್ತು ಯೌಗಿಕ ಎಂಬ ಆರುವಿಧ ಸ್ನಾನಗಳನ್ನು ಅಶಕ್ತರಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ದರ್ಭೆಗಳಿಂದ ನೀರನ ಹನಿಗಳನ್ನು ಶರೀರಕ್ಕೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸುವುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ನಾನ, ಪಾದದಿಂದ ತಲೆಯವರೆಗೆ ಭಸ್ಮದಿಂದ ದೂಲನವು ಭಸ್ಮಸ್ನಾನ, ಗೋಧೂಳಿಯ ಪ್ರೋಕ್ಷಣವು ವಾಯವ್ಯಸ್ನಾನ, ಬಿಸಿಲು ಇದ್ದಾಗ ಬರುವ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವು ದಿವ್ಯಸ್ನಾನ, ಅವಗಾಹನವು (ಮುಳುಗುವುದು) ವಾರುಣಸ್ನಾನ, ಧ್ಯಾನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದ ಆಚೆಗಿನ ತತ್ವದ (ಪರಮಾತ್ಮನ) ಚಿಂತನೆ ಯೌಗಿಕಸ್ನಾನ. ಈ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಆತ್ಮತೀರ್ಥ ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮವಾದಿಗಳು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಆತ್ಮತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನ ಮಾಡಬೇಕು. ಶಕ್ತನಾದವನು ವಾರುಣಸ್ನಾನವನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವರೂ ಕೂಡ ವಾರುಣಸ್ನಾನವನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಲ್ಲನ್ನು ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿ, ಆಚಮನವನ್ನುಮಾಡಿ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹಲ್ಲನ್ನು ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಧ್ಯಬೆರಳಿನಷ್ಟು ದಪ್ಪವಾಗಿರುವ, ಹನ್ನೆರಡು ಅಂಗುಲ ಉದ್ಧವಾಗಿರುವ, ಸಿಪ್ಪೆಸಹಿತವಾದ ದಂತಕಾಷ್ಠವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಈ ಕಾಷ್ಠದ ತುದಿಯಿಂದ ಹಲ್ಲನ್ನು ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಮಾಲತೀವೃಕ್ಷ, ಅಪಾಮಾರ್ಗ, ಬಿಲ್ವ, ಕರವೀರ ಇವುಗಳ ಕಾಷ್ಠವು ಉತ್ತಮ. ನಿಷಿದ್ಧದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದಂತಕಾಷ್ಠವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು. ದಂತಕಾಷ್ಠವನ್ನು ಬೀಳಿಸಬಾರದು, ಹಲ್ಲನ್ನು ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿದ ನಂತರ ಮುರಿದು ಶುದ್ಧವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಅನಂತರ ಸ್ನಾನವನ್ನುಮಾಡಿ ದೇವ, ಋಷಿ, ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ: ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಎರಡುಸಲ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. **'ಆಪೋಹಿಷ್ಠಾ'** ಮೊದಲಾದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ದರ್ಭೆಗಳಿಂದ ನೀರಿನ ಹನಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ 'ಅಪೋಹಿಷ್ಠಾ' ಮೊದಲಾದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ, ವ್ಯಾಹೃತಿ ಗಳಿಂದ ಗಾಯತ್ರಿಯಿಂದ, ವರುಣಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಓಂಕಾರ, ವ್ಯಾಹೃತಿ ಮತ್ತು ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಜಲಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿಗೆ ತುದಿಗಳಿರುವಂತೆ ಹಾಸಲ್ಪಟ್ಟ ದರ್ಭಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಮೂರು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. ಈ ಮಂತ್ರಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದ ದೇವತೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ದೇವತೆಗೆ ಮಾಯೆಯ ಬಂಧನವಿಲ್ಲ ಯಾವುದೇ ಕಲೆಗಳಿಲ್ಲ. ಸೂರ್ಯಮಂಡಲ ದಲ್ಲಿರುವ ಈ ದೇವತೆಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಈ ಉಪಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡದವನು ಅನರ್ಹ: ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡದವನು ಅಶುಚಿ. ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಕರ್ಮವನ್ನೂ ಮಾಡಲು ಅರ್ಹತೆಯಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮವೂ ನಿಷ್ಫಲ.

ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಾಧನ: ಶಾಸ್ತ್ರವು ವಿಧಿಸಿರುವಂತೆ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಆಚರಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವೇದಪಾರಂಗತರಾಗಿ, ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಡಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಬೇರೆ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾಡುವವನು ನರಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನುಮಾಡಿ ಸಂಧ್ಯೋಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಸಂಧ್ಯೋಪಾಸನೆ ಯೋಗೇಶ್ವರನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಉಪಾಸನೆಯೇ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ನಿಂತು ಅಥವಾ ಕುಳಿತು ಒಂದುಸಾವಿರ ಅಥವಾ ಒಂದುನೂರು ಅಥವಾ ಹತ್ತುಸಲ ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. ಒಂದುಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚುಸಲ ಜಪಿಸಬಾರದು. ಹತ್ತಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಸಲವೂ ಜಪಿಸಬಾರದು. ಅನಂತರ ಋಗ್, ಯಜುಸ್, ಸಾಮವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ, ವಿವಿಧ ಸೂರ್ಯಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಯೋಗೇಶ್ವರನಾದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ಸೂರ್ಯೋಪಸ್ಥಾನ, ಅನಂತರ ಇದೇ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ತಲೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಸೂರ್ಯಹೃದಯವನ್ನು ಪಠಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು.

ಸೂರ್ಯಹೃದಯ

ಖದ್ಯೋತಾಯ ಚ ಶಾಂತಾಯ ಕಾರಣತ್ರಯಹೇತವೇ ।
ನಿವೇದಯಾಮಿ ಚಾತ್ಮಾನಂ ನಮಸ್ತೇ ವಿಶ್ವರೂಪಿಣೇ ॥

ನಮಸ್ತೇ ಘೃಣಿನೇ ತುಭ್ಯಂ ಸೂರ್ಯಾಯ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಿಣೇ ।
ತ್ವಮೇವ ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಮಾಪೋ ಜ್ಯೋತೀ ರಸೋಮೃತಮ್ ॥

ಭೂರ್ಭುವಸ್ತ್ವಮೋಂಕಾರಃ ಶರ್ವೋ ರುದ್ರಃ ಸನಾತನಃ ।
ಪುರುಷಃ ಸನ್ಮಹೋಂತಸ್ಥಂ ಪ್ರಣಮಾಮಿ ಕಪರ್ದಿನಮ್ ॥

ತ್ವಮೇವ ವಿಶ್ವಂ ಬಹುಧಾ ಜಾತಂ ಯಜ್ಜಾಯತೆ ಚ ಯತ್ ।
ನಮೋ ರುದ್ರಾಯ ಸೂರ್ಯಾಯ ತ್ವಾಮಹಂ ಶರಣಂ ಗತಃ ॥

ಪ್ರಚೇತಸೇ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ನಮೋ ಮೀಢುಷ್ಟಮಾಯ ಚ ।
ನಮೋ ನಮಸ್ತೇ ರುದ್ರಾಯ ತ್ವಾಮಹಂ ಶರಣಂ ಗತಃ ।
ಹಿರಣ್ಯಬಾಹವೇ ತುಭ್ಯಂ ಹಿರಣ್ಯಪತಯೇ ನಮಃ ॥

ಅಂಬಿಕಾಪತಯೇ ತುಭ್ಯಂ ಉಮಾಯಾಃ ಪತಯೇ ನಮಃ ।
ನಮೋಸ್ತು ನೀಲಗ್ರೀವಾಯ ನಮಸ್ತು ಭ್ಯಂ ಪಿನಾಕಿನೇ ॥

ವಿಲೋಹಿತಾಯ ಭರ್ಗಾಯ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಾಯ ತೇ ನಮಃ ।
ನಮೋಸ್ತು ನೀಲಗ್ರೀವಾಯ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಪಿನಾಕಿನೇ ॥

ನಮಸ್ತೇ ವಜ್ರಹಸ್ತಾಯ ತ್ರ್ಯಂಬಕಾಯ ನಮೋ ನಮಃ।
ಪ್ರಪದ್ಯೆ ತ್ವಾಂ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಂ ಮಹಾಂತಂ ಪರಮೇಶ್ವರಮ್ ॥

ಹಿರಣ್ಮಯೇ ಗೃಹೇ ಗುಪ್ತಮಾತ್ಮಾನಂ ಸರ್ವದೇಹಿನಾಮ್ ।
ನಮಸ್ಯಾಮಿ ಪರಂಜ್ಯೋತಿರ್ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ತ್ವಾಂ ಪರಾಮೃತಮ್ ॥

ವಿಶ್ವ ಪಶುಪತಿಂ ಭೀಮಂ ನರನಾರೀಶರೀರಿಣಮ್ ।
ನಮಃ ಸೂರ್ಯಾಯ ರುದ್ರಾಯ ಭಾಸ್ವತೇ ಪರಮೇಷ್ಠಿನೇ ॥

ಉಗ್ರಾಯ ಸರ್ವರಕ್ಷಾಯ ತ್ವಾಂ ಪ್ರಪದ್ಯೆ ಸದೈವ ಹಿ ।

(1) ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ, ಶಾಂತನಾದ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಆದಿಭೌತಿಕ, ಆದಿದೈವಿಕ ಸಾದನಗಳಿಗೆ ಮೂಲನಾದ, ವಿಶ್ವರೂಪಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

(2) ದಯಾಮಯನಾದ, ಜ್ಞಾನಿಪ್ರಾಪ್ಯನಾದ, ಪೂರ್ಣಸ್ವರೂಪನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನೀನೇ ಪರಮಬ್ರಹ್ಮ, ನೀನೇ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ, ನೀನೇ ಅಮೃತರಸ.

(3) ನೀನೇ ಭೂಃ, ಭೂವಃ, ಸ್ವಃ ಎಂಬ ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ. ನೀನೇ ಓಂಕಾರಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ, ನೀನೇ ಸುಖದಾಯಕ, ರೋಗನಿವಾರಕ, ನೀನೇ ಪುರುಷ, ಮಹಾತೇಜಸ್ಸು. ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ. ಜಟಾಧಾರಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

(4) ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಮತ್ತು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ಜಗತ್ತಿಗೆ ನೀನೇ ಅಧಿಪತಿ. ರುದ್ರನೂ ಸೂರ್ಯನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಶರಣಾಗತನಗಿದ್ದೇನೆ.

(5) ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೀಡುವವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ರುದ್ರನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಶರಣಾಗತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಹಿರಣ್ಯಬಾಹುವಾದ, ಹಿರಣ್ಯಪತಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

(6) ಅಂಬಿಕಾಪತಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ಉಮಾಪತಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ನೀಲಕಠನೂ, ಪಿನಾಕಧಾರಿಯೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

(7) ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದವನೂ, ಪೋಷಕನೂ, ಸಹಸ್ರನೇತ್ರನೂ, ಕತ್ತಲನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವವನೂ ಆದ ಆದಿತ್ಯನೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

(8) ವಜ್ರಹಸ್ತನಾದ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ವಿರೂಪಾಕ್ಷನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

(9) ಸರ್ವಾಂತಯಾಮಿ ಯಾದ, ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮನೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

(10) ವಿಶ್ವರೂಪನೂ ಪಶುಪತಿಯೂ ಭಯಂಕರನೂ ನರ ನಾರೀ ಶರೀರವುಳ್ಳವನೂ ಪ್ರಕಾಶಮಯನೂ, ಪರಮೇಷ್ಠಿಯೂ ಆದ ಸೂರ್ಯನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಉಗ್ರನೂ, ಸರ್ವ ಸಂಹಾರಕನೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಆದಿತ್ಯಹೃದಯವನ್ನು ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಜಪಿಸಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಈ ಸೂರ್ಯಹೃದಯವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಪರಿಚಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ತೊಡೆದು ಹಾಕುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಇದು ವೇದಗಳ ಸಾರ. ಸರ್ವರಿಗೂ ಹಿತಕರ. ಋಷಿಗಳು ಇದನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಧಾರ್ಮಿಕನಾದ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು.

ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯಾದನಂತರ....: ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಮನೆಗೆಬಂದು ಆಚಮನವನ್ನುಮಾಡಿ, ವಿಧಿಯಂತೆ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ, ವಿಧಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಯಜಮಾನನ ಪರವಾಗಿ ಅವನ ಮಗ, ಶಿಷ್ಯ, ಹೆಂಡತಿ, ಸೋದರ, ಅಧ್ವರ್ಯು ಇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಯಜಮಾನನ ಅನುಮತಿಯನ್ನುಪಡೆದು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಶುದ್ಧಮನಸ್ಸಿನವನಾಗಿ, ಬಿಳಿವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಉಟ್ಟು, ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ದರ್ಭೆಯಿಂದಮಾಡಿದ ಪವಿತ್ರವನ್ನು, ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನೂ ಧರಿಸದೆ ಮಾಡಿದ ಆಚರಣೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಐಹಿಕ, ಆಮುಷ್ಮಿಕಫಲಗಳು ಲಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಯೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಪುಷ್ಪಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಹಿರಿಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಗುರುಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ಹಿತವಾಗುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನುಮಾಡಬೇಕು. ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದಷ್ಟು ವೇದಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮಂತ್ರಗಳ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಬೇಕು. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಾ ಧರ್ಮ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನೆಯನ್ನುಮಾಡಬೇಕು. ವೇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ವೇದಾಂಗಗಳನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಬೇಕು. ಯೋಗಕ್ಷೇಮಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕು. ಕುಟುಂಬ ಪೋಷಣೆಗಾಗಿ ನಾನಾ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು, ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು.

ಅನಂತರ ದೇವತಾರ್ಚನೆ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಪುಷ್ಪ, ಅಕ್ಷತೆ, ದರ್ಭೆ, ಎಳ್ಳು, ಗೋಮಯಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಮೃತ್ತಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೈವನಿರ್ಮಿತವಾದ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸರೋವರಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಹಳ್ಳಗಳಲ್ಲಿ ಝರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನುಮಾಡಬೇಕು. ಜನರು ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬಾರದು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ ಸಂಧರ್ಭವಿದ್ದರೆ ಐದುಪಿಂಟಟ ಮಣ್ಣನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಎತ್ತಿಹಾಕಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು.

ಹಸಿನಲ್ಲಿಕಾಯಿಯ ಗಾತ್ರದ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಂತಹ ಎರಡುಮಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನಾಭಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗವನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಾಭಿಯ ಕೆಳಭಾಗವನ್ನು ಮೂರುಮಣ್ಣುಗಳಿಂದ, ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಆರು ಮಣ್ಣುಗಳಿಂದ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ಹಸಿನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯ ಗಾತ್ರದ ಗೋಮಯವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ನಾನವನ್ನುಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಆಚಮನವನ್ನುಮಾಡಿ ವರುಣದೇವತೆಯ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ನೀರನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ, ಪವಿತ್ರಭಾವನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ನೀರುನಾರಾಯಣನಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿತು. ಅನಂತರ ನೀರು ನಾರಾಯಣನ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ನಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು. ಓಂಕಾರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ಸೂರ್ಯನನ್ನುನೋಡಿ ಮೂರುಸಲ ಮುಳುಗಬೇಕು. ಎದ್ದು ಆಚಮನವನ್ನುಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ "ಅಂತಶ್ಚರಸಿ ಭೂತೇಷು ಗುಹಾಯಾಂ ವಿಶ್ವತೋಮುಖಃ। ತ್ವಂ ಯಜ್ಞಸ್ತ್ವಂ ವಷಟ್ಕಾರ ಆಪೋ ಜ್ಯೋತೀರಸೋಽಮೃತವ್"॥ ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸಿ ಪುನಃ

ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ದ್ರುಪದಾಮಂತ್ರವನ್ನು ಮೂರುಸಲ ಪಠಿಸಬೇಕು. ಅಥವಾ ಪ್ರಣವ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಹೃತಿಸಹಿತವಾಗಿ ಗಾಯಿತ್ರಿಯನ್ನು ಪಠಿಸಬೆಕು. ಅನಂತರ ಅಘಮರ್ಷಣಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ 'ಆಪೋ ಹಿಷ್ಠಾ ಮಯೋಭವಃ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ "ಇದಮಾಪಃ ಪ್ರವಹತ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದಲೂ ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರೋಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ "ಆಪೋ ಹಿ ಷ್ಠಾ" ಮೊದಲಾದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಜಲಾಶಯವನ್ನೇ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಅಘಮರ್ಷಣಮಂತ್ರವನ್ನು ಮೂರುಸಲ ಜಪಿಸಬೇಕು. ದ್ರುಪದಾಮಂತ್ರವನ್ನು ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು "ತದ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಂ ಪದಂ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು, ಪ್ರಣವವನ್ನು ಪಠಿಸಬೇಕು. ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು. ಯಜುರ್ವೇದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ "ದ್ರುಪದಾದಿವ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ನೀರಿನೊಳಗಿದ್ದು ಮೂರುಸಲ ಪಠಿಸುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ನೀರನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿ ಮಾರ್ಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಕೊನೆಗೆ ಆ ನೀರನ್ನು ತಲೆಯ ಮಾಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಯಜ್ಞಗಳ ರಾಜನೆನಿಸಿದ ಅಶ್ವಮೇಧವು ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹಸುವಂತೆ, ಅಘಮರ್ಷಣವು ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳುಹೇಳಿವೆ.

ಸೂರ್ಯೋಪಸ್ಥಾನ: ಅನಂತರ ಸೂರ್ಯನಕಡೆ ಪುಷ್ಪ, ಅಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ಎಸೆದು ಕತ್ತಲನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಅವನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸಬೇಕು. "ಉದುತ್ಯಂ ಜಾತವೇದಸಂ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು, "ತಚ್ಚಕ್ಷುಃ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು "ಹಂಸಃ ಶುಚಿಷದ್" ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು, ಇನ್ನೂ ಬೇರೆ ವೈದಿಕ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಗಾಯತ್ರಿಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. ಇದು ಜಪಯಜ್ಞ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಅನೇಕ ಪವಿತ್ರ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು, ಗುಹ್ಯವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು, ಶತರುದ್ರಿಯವನ್ನು, ಅಥರ್ವಶಿರಸ್ಸನ್ನೂ, ಸಕಲ ಸೂರ್ಯದೇವತೆಯ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಬೇಕು. ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಕಡೆ ತುದಿಯಿರುವಂತೆ ಹಾಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಕುಶಾಸನದಮೇಲೆ ಪೂರ್ವಭಿಮುಖವಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಸ್ಫಟಿಕಮಣಿ, ಇಂದ್ರಾಕ್ಷ, ರುದ್ರಾಕ್ಷ, ಪುತ್ರಜೀವ ಎಂಬ ಮಣಿಗಳಿಂದ ಜಪಮಾಲೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅನಂತರ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಮಣಿಗಳು ಉತ್ತಮ ಜಪಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಾತನಾಡಬಾರದು. ಅಂಗವಿಕಲರನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ತಲೆಯನ್ನು ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸಬಾರದು ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಬಾರದು. ಜಪವನ್ನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಶುಚಿಯಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಗುಹ್ಯಕರು, ರಾಕ್ಷಸರು, ಸಿದ್ಧರು ಜಪವನ್ನು ಅಪಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಂಡಾಲರನ್ನು, ಅಶುಚಿಗಳನ್ನು, ಪತಿತರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಪುನಃ ಜಪಿಸಬೇಕು. ಅವರ ಜೊತೆಮಾತನಾಡಿದರೆ ಪುನಃ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಜಪಿಸಬೇಕು. ಅಶುಚಿ ಪದಾರ್ಥಗಳ ದರ್ಶನವಾದರೆ ಆಚಮನವನ್ನುಮಾಡಿ ಸೂರ್ಯ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪವಮಾನಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದಷ್ಟು ಪಠಿಸಬೇಕು. ಶುಚಿಯಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹಾಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ದರ್ಭಾಸನದಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಆಚಮನವನ್ನುಮಾಡಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವೇದಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಬೇಕು. ಒದ್ದೆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರೆ, ನೀರಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ.

ತರ್ಪಣ: ಜಪ ಮುಗಿದನಂತರ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ, ಋಷಿಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಓಂಕಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಋಷಿಗಳ ನಾಮವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ "ತರ್ಪಯಾಮಿ ವಃ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ತರ್ಪಣವನ್ನುಕೊಡಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಷತೋದಕದಿಂದ ತರ್ಪಣವನ್ನುಕೊಡಬೇಕು. ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತಿಲೋದಕ (ಎಳ್ಳು+ನೀರು) ದಿಂದ ತರ್ಪಣವನ್ನುಕೊಡಬೇಕು. ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ (ಅಶ್ವಲಾಯನಸೂತ್ರ, ಆಪಸ್ತಂಭಸೂತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ) ಹೇಳಿದಂತೆ ತರ್ಪಣವನ್ನುಕೊಡಬೇಕು. ಬಲಗೈಗೆ ಎಡಗೈಯನ್ನು ತಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ, ಋಷಿಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣವನ್ನುಕೊಡಬೇಕು. ಉದಕಾಂಜಲಿಯಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಉಪವೀತವಾಗಿ (ಜನಿವಾರವನ್ನುಯಾವಾಗಲೂ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು) ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ನಿವೀತಿಯಾಗಿ (ಮಾಲಾಕಾರವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು) ಋಷಿಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಪಿತೃತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡುವಾಗ ಪ್ರಾಚೀನಾವೀತಿಯಾಗಿರಬೇಕು. (ಯಾವಾಗಲೂ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವ ರೀತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು.)

ದೇವತಾರ್ಚನೆ: ಅನಂತರ ಆಚಮನವನ್ನುಮಾಡಿ ಆಯಾಯಾ ದೇವತೆಯ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಪುಷ್ಪ-ಪತ್ರೆ ಮತ್ತು ನೀರಿನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ, ಶಿವ, ಸೂರ್ಯ, ವಿಷ್ಣು ಇವರನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಬೇರೆ ಇಷ್ಟದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಪುರುಷಸೂಕ್ತವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಅಥವಾ ನೀರನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಇದು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಇಷ್ಟವಾದ ಪೂಜಾವಿಧಾನ. ಪ್ರಣವ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ ಒಂದೊಂದೇ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಆರಾಧನೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ವೈದಿಕ ಆಚರಣೆ ಯಾವುದೂಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆದಿ, ಅಂತ್ಯಗಳಿಲ್ಲದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸದಾ ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ಪುರುಷಸೂಕ್ತ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣುಸೂಕ್ತದಿಂದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ಇವೆರಡು ಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಮವಾದ ಮಂತ್ರವು ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲೇ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟು, ಶಾಂತನಾಗಿ ವಿಷ್ಣುಸೂಕ್ತದಿಂದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ಅಥವಾ ರುದ್ರಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಣವದಿಂದ, ಈಶಾನಮಂತ್ರದಿಂದ ರುದ್ರಮಂತ್ರಗಳಿಂದ, ತ್ರ್ಯಂಬಕ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸನಾತನನಾದ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಪುಷ್ಪ, ಪತ್ರ, ನೀರು, ಚಂದನಗಳಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

'ಓಂ ನಮಃ ಶಿವಾಯ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. ಶಿವನನ್ನು ಮೃತ್ಯುಂಜಯ, ಈಶ್ವರ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮ, ಈಶ್ವರ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾ ತನ್ನನ್ನೇ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಐದುವರ್ಷಗಳಕಾಲ ಶಿವನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೃದಯಾಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವನ ಧ್ಯಾನವನ್ನುಮಾಡಬೇಕು. ದೇವತಾರ್ಚನೆಯಾದನಂತರ "ಹಂಸಃ ಶುಚಿಷದ್...." ಇತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

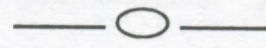
ಪಂಚ ಯಜ್ಞಗಳು: ದೇವಯಜ್ಞ, ಪಿತೃಯಜ್ಞ, ಭೂತಯಜ್ಞ, ಮನುಷ್ಯಯಜ್ಞ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞ ಇವುಗಳನ್ನು ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯು ತಪ್ಪದೇ ನಡೆಸಬೇಕು. ಮೊದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿರದಿದ್ದರೆ ಮನುಷ್ಯಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದನಂತರ ಮಾಡಬೇಕು.

ಅಗ್ನಿಯ ಪಶ್ಚಿಮಭಾಗದಲ್ಲಿ ದರ್ಭಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ದರ್ಭದ ಪವಿತ್ರವನ್ನು ಕೈಗೆಧರಿಸಿ ವೈಶ್ವದೇವವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೋಮಶಾಲೆಯ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅಡಿಗೆಮನೆಯ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ವೈಶ್ವದೇವಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೋಮಶಾಲೆಯ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಅದೇ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಸಿದ್ಧವಾದ ಅನ್ನದ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಇದು ಸನಾತನಕ್ರಮ. ಈ ವೈಶ್ವದೇವಕ್ಕೆ ದೇವಯಜ್ಞ ಎಂದು ಹೆಸರು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ನೆಲದಮೇಲೆ ಕೂಡ ಈ ವೈಶ್ವದೇವವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ವೈಶ್ವದೇವಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಉಳಿದ ಅನ್ನದಿಂದ ಬಲಿಹರಣವನ್ನುಮಾಡಬೇಕು. ಇದೇ ಭೂತಯಜ್ಞ ಈ ಯಜ್ಞದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ನಾಯಿ, ಶ್ವಪಚ, ಪತಿತ, ಪಕ್ಷಿಗಳು ಇವರಿಗೋಸ್ಕರ ಮನೆಯಹೊರಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಇಡಬೇಕು.

ಸಾಯಂಕಾಲಮಾಡಿದ ಅನ್ನದಿಂದ ಗೃಹಿಣಿಯು ಮಂತ್ರವಿಲ್ಲದೆ ಭೂತಬಲಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಇದು ನಿತ್ಯಶ್ರಾದ್ಧ, ಇದರಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಸದ್ಗತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ವೇದಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಅನ್ನದಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮನೆಗೆಬಂದ ಅತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಒಳ್ಳೆಯಮನಸ್ಸು, ಮಾತು, ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕವು ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಒಂದು ಹಸುವನ್ನು ಕರೆಯಲು ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಸಮಯ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಅತಿಥಿಗೆ ಅನ್ನಮಾಡಿದರೆ ಅದರ ನಾಲ್ಕುಪಟ್ಟು ಸಮೃದ್ಧಿಯು ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಆಗುವುದು. ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೇಳಲುಬಂದವರಿಗೆ ಎಡಗೈಯ ಸ್ಪರ್ಶವುಳ್ಳ ಬಲಗೈಯಿಂದ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಯಥಾಶಕ್ತಿಕೊಡಬೇಕು. ಕೊಡುವಾಗ 'ಹಂತ' ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಒಂದುತ ತುತ್ತು ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನುಕೊಟ್ಟರೆ ನಾಲ್ಕರಷ್ಟು ಸಮೃದ್ಧಿಯು ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವುದು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗೆ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಅಭ್ಯಾಗತರನ್ನು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಸತ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಸತ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷಾಪ್ರದಾನಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಭರಹಿತನಾಗಿರಬೇಕು. ಅತಿಥಿ, ಅಭ್ಯಾಗತ, ಬೇಡುವವರುಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಗೋವುಗಳಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ನಿವೇದಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಬಹುಜನಗಳೊಂದಿಗೆ ಊಟವನ್ನುಮಾಡಬೇಕು. ಅನ್ನವನ್ನು ನಿಂದಿಸಬಾರದು. ಪಂಚಮಹಾ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ ಊಟಮಾಡುವವನು ಮೂಢ. ಅವನು ಮರಣಾನಂತರ ಹೀನಮೃಗಗಳ ಜನ್ಮವನ್ನುಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದಷ್ಟು ವೇದಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು, ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞ ಮತ್ತು ದೇವತಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಮೋಹದಿಂದ ಅಥವಾ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಯಾರು ದೇವತಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಊಟವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಸೂಕರ ನರಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನುಮಾಡಿ ದೇವತಾರ್ಚನೆ ಮೊದಲಾದ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನುಮಾಡಿ ಸ್ವಜನರೊಂದಿಗೆ ಊಟವನ್ನುಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವವನು ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯ ಮಹತ್ವ ಎಂಬ ೭೧ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

ನೋಡುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಕೊಡದೆ ತಿನ್ನಬಾರದು. ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಉಳಿದದ್ದನ್ನೇ ಊಟಮಾಡಬೇಕು. ಕೋಪಗೊಂಡಿದ್ದಾಗ, ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾಗಿದ್ದಾಗ ಊಟವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ತನಗೋಸ್ಕರವೇ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವನ, ರತಿಗಾಗಿ ಮೈಥುನವನ್ನು ನಡೆಸುವವನ, ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಜೀವನೋಪಾಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡವನ ಜೀವನ ವ್ಯರ್ಥ. ತಲೆಗೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು, ಚಪ್ಪಲಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಊಟವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಅಸುರಭೋಜನ.

ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಊಟಮಾಡಬಾರದು. ಅಜೀರ್ಣವಾದಾಗ ಊಟವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಒದ್ದೆಬಟ್ಟೆಯನ್ನೂಟ್ಟು ಊಟ್ಟವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಒಡೆದ ಅಥವಾ ಭಾಗವಾಗಿರುವ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಊಟವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ವಾಹನ ದಲ್ಲಿಕುಳಿತು ಊಟಮಾಡಬಾರದು. ಒಡೆದಿರುವ (ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವ) ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲದಮೇಲೆ ಊಟಮಾಡಬಾರದು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು, ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಊಟಮಾಡಬಾರದು. ಊಟಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಮತ್ತು ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಕೈತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ (ಇದು ಉಚ್ಛಿಷ್ಟಸ್ಥಿತಿ) ತುಪ್ಪದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ತಲೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ವೇದವನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು. ನಿಃಶೇಷವಾಗಿ ಊಟ ಮಾಡಬಾರದು. ಹೆಂಡತಿಯಜೊತೆ ಊಟಮಾಡಬಾರದು. ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ, ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ, ದೇವಾಲಯ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಊಟವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

ಒಂದೇ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಊಟಮಾಡಬಾರದು. ವಾಹನದಲ್ಲಿದ್ದು ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಊಟಮಾಡಬಾರದು. ನಗುತ್ತಾ, ವಿಲಾಪ ಮಾಡುತ್ತಾ ಊಟವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಊಟವಾದಮೇಲೆ ಉದ್ವೇಗವಿಲ್ಲದಂತೆ ಇದ್ದು ಆಹಾರವು ಜೀರ್ಣವಾಗಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳಿಂದ ವೇದಾರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪ್ರಾತಃಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯ ಕ್ರಮದಂತೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕುಳಿತುಕೊಂಡೇ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. ಬೆಳಗಿನ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪವನ್ನು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಮಾಡುವವನ, ಸಾಯಂಕಾಲದ ಗಾಯತ್ರೀಜಪವನ್ನು ನಿಂತು ಮಾಡುವವನು ಶೂದ್ರಸಮಾನ. ಅವನು ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಅನರ್ಹ. ಅನಂತರ ವಿಧಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹೋಮವನ್ನುಮಾಡಿ, ಉಳಿದದ್ದನ್ನು ಬಂಧುಭೃತ್ಯರೊಡನೆ ಊಟಮಾಡಬೇಕು. ರಾತ್ರಿ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಒಣಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮಲಗಬೇಕು. ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಮಲಗಬಾರದು. ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಬಾರದು. ನಗ್ನನಾಗಿ, ಅಶುಚಿಯಾಗಿ ಮಲಗಬಾರದು, ಆಸನದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಿಸಬಾರದು. ಶಿಥಿಲವಾದ ಮಂಚದಮೇಲೆ, ಖಾಲಿಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಬಾರದು. ಬಿದಿರಿನ ಶಯನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತುಗದ ಎಲೆಯ ಶಯನದಲ್ಲಿ ಮಲಗಬಾರದು.

ಹೀಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನಿತ್ಯಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇವುಗಳ ಅನುಸಷ್ಠಾನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯು ಅಭಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಸ್ತಿಕ್ಯಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅಥವಾ ಸೋಮಾರಿತನದಿಂದ ಯಾರು ಈ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನು ಘೋರನರಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಕಾಗೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸದೆ ಬೇರೆವಿಧಾನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಒಲಿಸುವುದಕ್ಕೊಸ್ಕರ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ವಿಹಿತವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಭೋಜನ ನಿಯಮಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ-೭೨

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ: ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಅಥವಾ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಶುದ್ಧವಾದ ಆಸನದಮೇಲೆ ನೆಲದಮೇಲೆ ಪಾದಗಳು ಇರುವಂತೆ ಕುಳಿತು ಊಟವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಊಟಮಾಡಿದರೆ ಕೀರ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಗಿ ಕುಳಿತು ಊಟಮಾಡಿದರೆ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಊಟಮಡಿದರೆ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ಊಟಕ್ಕೆಮೊದಲು ಎರಡುಕೈಗಳನ್ನು ಎರಡುಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಗೋಮಯಲೇಪನದಿಂದ ಶುದ್ಧವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಭೋಜನಪಾತ್ರೆಯನ್ನು (ಎಲೆಯನ್ನು, ತಟ್ಟೆಯನ್ನು) ನೆಲದ ಮೇಲೆಇಟ್ಟು ಊಟವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಕ್ರಮದ ಭೋಜನವು ಉಪವಾಸಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ಎಂದು ಮನುಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಮಹಾವ್ಯಾಹೃತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ನೀರಿನಿಂದ ಪರಿಶೇಚನವನ್ನು ಮಾಡಿ 'ಅಮೃತೋಪಸ್ತರಣಮಸಿ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಆಪೋಶನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಓಂಕಾರ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಹಾಕಾರಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಾಣಾಹುತಿಯನ್ನು (ಓಂ ಪ್ರಾಣಾಯ ಸ್ವಾಹಾ ಎಂದುಹೇಳಿ) ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗೆಯೇ ಓಂ ಅಪಾನಾಯ ಸ್ವಾಹಾ, ಓಂ ವ್ಯಾನಾಯಸ್ವಾಹಾ, ಓ, ಉದಾನಾಯಸ್ವಾಹಾ, ಓಂ ಸಮಾನಾಯಸ್ವಾಹಾ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆಹುತಿಯನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಆಹುತಿಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಆಹುತಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಕು. ಉಳಿದ ಅನ್ನವನ್ನು ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯಂಜನ (ಸಾರು, ಹುಳಿ, ಪಲ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ) ಗಳೊಂದಿಗೆ ಊಟಮಾಡಬೇಕು. ಊಟಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ಅಮೃತಾಪಿಧಾನಮಸಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಬೇಕು. ಕೈ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. 'ಗೌಃ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪುನಃ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಸರ್ವಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ 'ದ್ರುಪದಾ' ಮಂತ್ರವನ್ನು ಮೂರುಸಲ ಪಠಿಸಬೇಕು. 'ಪ್ರಾಣಾನಾಂ ಗ್ರಂಥಿರಸಿ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಉದರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ 'ಸಂಧ್ಯಾಯಾಮ್' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಹಿಂದೆಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳ ಅನುಮಂತ್ರಣವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದು ಆತ್ಮಯೋಗ. ಇದು ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದಯೋಗ. ಇದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡುವವನು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಗಂಧ, ಮಾಲೆ ಮೊದಲಾದ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಶುಚಿಯಾಗಿದ್ದ ಊಟವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿಮಾತ್ರ ಊಟವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಊಟವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲೇಬಾರದು. ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣ, ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣಗಳ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಊಟಮಾಡಬಾರದು. ಗ್ರಹಣಕಾಲದಲ್ಲೂ ಮಾಡಬಾರದು. ಗ್ರಹಣವು ಬಿಟ್ಟಮೇಲೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಯೇ ಊಟವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣವು ಬಿಟ್ಟಮೇಲೆ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಊಟಮಾಡಬಾರದು. ಗ್ರಹಣವು ಬಿಡುವ ಮೊದಲೇ ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರ ಅಸ್ತವಾದರೆ ಮರುದಿನ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿಸ್ನಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಊಟವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಅಧ್ಯಾಯ-೭೩

ಶ್ರಾದ್ಧವಿಧಾನ

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ: ದ್ವಿಜರು ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಂದು ಪಿಂಡಾನ್ವಾಹಾರ್ಯಕ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಭೋಗ-ಮುಕ್ತಿಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ ಅಪರಾಹ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ದಶಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲ ತಿಥಿಗಳು ಈ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯದಿನಗಳು. ಪಾಡ್ಯದಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಮುಂದಿನ ತಿಥಿಗಳು ಹೆಚ್ಚುಯೋಗ್ಯ. ಪುಷ್ಯಮೊದಲಾದ ಮೂರುಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮೂರು ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಗಳು ಅಷ್ಟಕಗಳು. ಈ ಮೂರುಅಷ್ಟಕಗಳು ಮತ್ತು ಮಾಘಮಾಸದ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ತಿಥಿಗಳು. ವರ್ಷಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಮಘಾನಕ್ಷತ್ರಯುಕ್ತವಾದ ತ್ರಯೋದಶಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಯೋಗ್ಯವಾದದಿನ. ಚಂದ್ರ-ಸೂರ್ಯರ ಗ್ರಹಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಂಧವರಿಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನುಮಾಡಬೇಕು. ಮಾಡದವನು ನರಕಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಹಣಮೊದಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಾಮ್ಯಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಆಯನೆ, ವಿಷವ, ವ್ಯತೀಪಾತಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಅನಂತಫಲವನ್ನುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸಂಕ್ರಮಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಅಕ್ಷಯಫಲವನ್ನುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಜನ್ಮದಿನ, ಜನ್ಮನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ವಿಶೇಷ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೃತ್ತಿಕಾನಕ್ಷತ್ರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನುಮಾಡಿದರೆ ಸ್ವರ್ಗವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ರೋಹಿಣಿಯಲ್ಲಿಮಾಡಿದರೆ ಸಂತಾನಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಮೃಗಶಿರಾನಕ್ಷತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ಸನ್ನೂಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆರ್ದ್ರಾನಕ್ಷತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ರೌದ್ರಕರ್ಮಗಳ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪುನರ್ವಸುಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಶೌರ್ಯವು, ಭೂಮಿಯು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ. ಪುಷ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರಶ್ರಾದ್ಧವು ಸಂಕುತ್ಕರ ಆಶ್ಲೇಷಾ ನಕ್ಷತ್ರದ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಘಾ ನಕ್ಷತ್ರಶ್ರಾದ್ಧವು ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪುಬ್ಬಾನಕ್ಷತ್ರದಿಂದ ಧನಲಾಭ. ಫಲ್ಗುನೀ ನಕ್ಷತ್ರದಿಂದ ಪಾಪನಾಶ. ಹಸ್ತಾನಕ್ಷತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ವ್ಯಾಪಾರಸಿದ್ಧಿ ವಿಶಾಖಾ ನಕ್ಷತ್ರದಿಂದ ಸುವರ್ಣಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅನೂರಾಧಾ ನಕ್ಷತ್ರ ಶ್ರಾವದಿಂದ ಮಿತ್ರರೂ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ರಾಜ್ಯವೂ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಮೂಲಾನಕ್ಷತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಕೃಷಿಸಿದ್ಧಿಯೂ, ಪೂರ್ವಾಷಾಢಾ ನಕ್ಷತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಸಮುದ್ರಸಂಪತ್ತಿನ ಸಿದ್ಧಿಯೂ ಆಗುತ್ತವೆ. ಉತ್ತರಾಷಾಢಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರವಣನಕ್ಷತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಸಿದ್ಧಿ ಧನಿಷ್ಠಾ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ, ಶತತಾರಾ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಅತಿಶಯವಾದ ಬಲದ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ರೇವತಿ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಗೋಸಂಪತ್ತು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅಶ್ವಿನೀ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಅಶ್ವಸಂಪತ್ತಿನ ಸಿದ್ಧಿ. ಭರಣಿ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಜೀವನೋಪಾಯಸಿದ್ಧಿ.

ಆದಿತ್ಯವಾರ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಆರೋಗ್ಯವು, ಸೋಮವಾರ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಮದ ಸೌಭಾಗ್ಯವೂ, ಮಂಗಳವಾರ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಸರ್ವತ್ರವಿಜಯುವೂ, ಬುಧವಾರ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಸರ್ವಕಾಮಸಿದ್ಧಿಯೂ, ಗುರುವಾರ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಇಷ್ಟವಾದ ವಿದ್ಯೆಯೂ, ಶುಕ್ರವಾರ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಮದ ಧನವೂ, ಶನಿವಾರ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಆಯುಷ್ಯವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಪತ್

(ಪಾಡ್ಯ) ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಕ್ಕಳ, ದ್ವಿತೀಯ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಪುತ್ರಿಯ, ತೃತೀಯಾಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಪಶುಗಳು, ಚತುರ್ಥೀ ಪಂಚಮೀ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಉತ್ತಮಪುತ್ರರು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಷಷ್ಠೀಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಕಾಂತಿಯನ್ನು, ಕೃಷಿಯನ್ನೂ, ಸಪ್ತಮಿ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಧನವನ್ನು ಅಷ್ಟಮೀ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನೂ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ನವಮೀ ದಶಮೀ ಮತ್ತು ಏಕಾದಶೀ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಂದು ಗೊರಸಿನ, ಎರಡು ಗೊರಸಿನ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ವಿಗಳಾದ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ದ್ವಾದಶೀ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಬಂಗಾರ, ಬೆಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಅನ್ನ ವಸ್ತ್ರಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ತ್ರಯೋದಶೀ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಜ್ಞಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಚತುರ್ದಶೀ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಕೆಟ್ಟಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಅಥವಾ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳೂ ಈಡೇರುತ್ತವೆ. ಚತುರ್ದಶಿ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಅನಿಷ್ಟಕರವಾದುದರಿಂದ ಆ ದಿನ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಶಸ್ತ್ರದಿಂದ ಹತರಾದವರಿಗೆ ಆದಿನ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ದೊರೆತಾಗ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಾಲನಿಯಮವೇಇಲ್ಲ.

ಭೋಗ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಿ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಫಲಗಳು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯುದಯವಾದಾಗ, ಪುತ್ರಜನ್ಮ ಮೊದಲಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವಣಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಐದುವಿಧ ಎಂದು ಮನುಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಯಾತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಶ್ರಾದ್ಧವು ವಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ತಪ್ಪದೇಮಾಡಬೇಕು. ಶುದ್ಧಿಗಾಗಿಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ದೈವಿಕಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಭಯದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ರಾಹುದರ್ಶನವಾಗುವ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು. ದೇಶಕ್ಕೆ ಇರುವ ಮಹಿಮೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಪುಣ್ಯಕರವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ದೇವಕಂಟಕ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವಶ್ರಾದ್ಧವು ಅಕ್ಷಯಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿದರೆ ಪಿತೃಗಳು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಗಾಯನ-ನರ್ತನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಶೀಲವಂತರಾದ ಬಹಳ ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದರೂ ಗಯೆಗೆಹೋಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಗಯೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಪಿತೃಗಳು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ವರಾಹಪರ್ವತದಲ್ಲಿ, ಗಯೆಯಲ್ಲಿ ಪಿತೃಶ್ರಾದ್ಧವು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತೃಪ್ತಿಕರ. ಹರನ್ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸನ್ನಿಧಾನವಿರುವ ವಾರಣಾಸಿಯಲ್ಲೂ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಕರ. ಗಂಗಾದ್ವಾರ, ಪ್ರಭಾಸ, ಬಿಲ್ವಕ, ನೀಲಪರ್ವತ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ, ಕುಬ್ಜಾಗ, ಭೃಗುತುಂಗ, ಮಹಾಲಯ, ಕೇದಾರ, ಫಲ್ಗುತೀರ್ಥ, ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯ, ಸರಸ್ವತೀತೀರ, ಪುಷ್ಕರ, ನರ್ಮದಾ, ಕುಶಾವರ್ತ, ಶ್ರೀಶೈಲ, ಭದ್ರಕರ್ಣಕ, ನೇತ್ರಾವತಿ, ವಿಶಾಖಾ, ಗೋದಾವರಿ ಮೊದಲಾದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ-ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧದಾನವು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು. ಮರಳಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧದಾನವು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು.

ಭತ್ತ, ಯವ, ಉದ್ದು, ನೀರು, ಮೂಲ, ಫಲ, ಶ್ಯಾಮಾಕ, ಕಾಶ, ನೀವರ, ಪ್ರಿಯಂಗುಂ, ಗೋಧಿ, ಎಳ್ಳು ಹೆಸರು-ಈ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಪಿತೃಗಳು ಒಂದು ತಿಂಗಳು ತೃಪ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾವು, ಹಲಸು, ಕಬ್ಬು, ದ್ರಾಕ್ಷಿ, ದಾಳಿಂಬ, ವಿದಾಶ್ವ, ಕುರುಂಡಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಅರಳು ಮತ್ತು ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು, ಹಿಟ್ಟು ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಶೃಂಗಾಟಕ-ಕಶೇರುಕಗಳನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಾನಮಾಡಬೇಕು.

ಪಿಪ್ಪಲೀ, ರುಚಕ, ಮಸೂರಕ, ಕೂಷ್ಮಾಂಡ, ಅಲಾಬು, ವಾರ್ತಾಕ, ಭೂತೃಣ, ಸರಸ, ಕುಸುಂಭ, ಪಿಂಡಮೂಲ, ತಂದುಲೀಯಕ, ರಾಜಮಾಷಗಳನ್ನು, ಎಮ್ಮೆ ಮತ್ತು ಆಡಿನ ಹಾಲನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು. ಆಢಕ, ಕೋವಿದಾರ, ಪಾಲಕ್ಯ ಮತ್ತು ಮರೀಚ ಇವುಗಳನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು.

ಶ್ರಾದ್ಧವಿಧಾನ ಎಂಬ 73ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಶ್ರಾದ್ಧದ ಪಾತ್ರಾಪಾತ್ರ ವಿವೇಚನೆ ಅಧ್ಯಾಯ-೭೪

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ: ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಂದು ಸ್ನಾನಮಾಡಿದನಂತರ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣವನ್ನುಕೊಟ್ಟು ಪಿಂಡಾನ್ವಾಹಾರ್ಯಕ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಮನಸ್ಸುಶಾಂತವಾಗಿರಬೇಕು. ಮೊದಲೇ ವೇದದಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕರೆದಿರಬೇಕು. ವೇದಪಾರಂಗತನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹವ್ಯ-ಕವ್ಯಗಳ ದಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳಿವೆ.

ಶ್ರಾದ್ಧ ದಾನಕ್ಕೆಪಾತ್ರರು: ಸೋಮಪಾನವನ್ನುಮಾಡುವ, ರಜೋಗುಣರಹಿತರಾದ, ಧರ್ಮವನ್ನುತಿಳಿದಿರುವ, ಶಾಂತಮನಸ್ಸಿನ, ವ್ರತಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವ, ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ, ಋತುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರ್ಯಾಸಂಗಮವನ್ನುಮಾಡುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶ್ರಾದ್ಧದಾನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರು. ಪಂಚ ಅಗ್ನಿಗಳ (ತನ್ನ ನಾಲ್ಕುದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯ) ತಾಪವನ್ನು ಸಹಿಸುತ್ತಾ ತಪಸ್ಸುಮಾಡುವ, ಋಗ್ವೇದ, ಯಜುರ್ವೇದಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರುವ ತ್ರಿಸುಪರ್ಣ, ತ್ರಿಮಧುಸೂಕ್ತಗಳ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರು.

ಪಂಕ್ತಿಪಾವನ: ಅಹಿಂಸಾವ್ರತನಿರತನಾದ, ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಸತ್ರಯಾಗವನ್ನು ನಡೆಸುವ, ದಾನವನ್ನುಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಪಂಕ್ತಿಪಾವನ. ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಹಿತವಾಗುವಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ, ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನುಮಾಡುವ, ದೇಹ-ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವ್ಯಾಪಾರ-ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹವಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಪಂಕ್ತಿ-ಪಾವನ. ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾದ, ವೇದಾಂತಗಳ (ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ) ಅರ್ಥವನ್ನು ಚಿಂತನೆಮಾಡುವ, ಶ್ರದ್ಧಾಲುವಾದ, ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪಂಕ್ತಿಪಾವನ. ವೇದವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾದ, ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನುಮಾಡಿ ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಹೊರಗೆಬಂದಿರುವ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನುಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವ, ಅಥರ್ವ

ವೇದಾಧ್ಯನವನ್ನು, ಮಾಡಿರುವ, ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯಾಗಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪಂಕ್ತಿಪಾನ, ಬೇರೆ ಗೋತ್ರಪ್ರವರಗಳಿಗೆಸೇರಿದ, ಕುಲಸಂಬಂಧಿಯಲ್ಲದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪಂಕ್ತಿಪಾವನ. ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಯೂ, ಶಾಂತನೂ, ತತ್ವಜ್ಞಾನನಿರತನೂ ಆದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅಂತಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ, ಉಪಕಾರಶೀಲನೂ ಆದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅವನೂ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯೂ, ವಿಷಯಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಂಗವಿಲ್ಲದವನೂ ಆಗ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಯಾರೂ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಸಾಧಕನಾದ ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣ-ತತ್ವಗಳನ್ನು ವೇದಾಂತವನ್ನುತಿಳಿದ ಯತಿಯು ಯಾರ ಭೋಜನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಅನಂತಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಈಶ್ವರಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠರಾದ ಯತಿಗಳಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅವರು ಸಿಗದಿದ್ದಾಗ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯತಿಗಳಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದು ಪ್ರಥಮಕಲ್ಪ. ಬೇರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದು ದ್ವಿತೀಯಕಲ್ಪ. ಇದು ಸಜ್ಜನರು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವ ದಾರಿ ತಾಯಿಯ ತಂದೆ, ಸೋದರಮಾವ, ಸೋದರಿ ಮಗ, ಮಾವ, ಗುರು, ಮಗಳಮಗ, ಋತ್ವಿಜರು, ಯಾಜ್ಯರು (ತನ್ನ ಪೌರೋಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುವವರು) ಇವರನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧಭೋಜನಕ್ಕೆ ಕರೆಯಬೇಕು.

ಶ್ರಾದ್ಧಭೋಜನಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹರು: ದಕ್ಷಿಣೆಯ ಆಸೆಯಿಂದ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಬರುವವರನ್ನು, ಅಂತಹವರು ಮಿತ್ರರಾಗಿದ್ದರೂ, ಕರೆಯಬಾರದು. ದಕ್ಷಿಣೆಯ ಆಸೆಯು ಒಂದು ಪಿಶಾಚಿ. ಅದರಿಂದ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಫಲವಿಲ್ಲ. ಪರಲೋಕದಲ್ಲೂ ಫಲವಿಲ್ಲ. ವೇದ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡದಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿಗೆ ಹತ್ತಿದಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಆರಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ಅವನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ಸು ಉಜ್ವಲವಾಗಿ, ನಿರಂತರವಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬಾರದು. ಅವನ ಪಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮ ಬೂದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದಹೋಮ. ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತುವುದು ಹೇಗೆ ನಿಷ್ಫಲವೋ ಹಾಗೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡದವನ ಪಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವಹೋಮ ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ ಮಾಡಿಸುವ ಭೋಜನ ನಿಷ್ಫಲ. ಹವ್ಯ-ಕವ್ಯಗಳನ್ನು (ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ) ವೇದವನ್ನು ತಿಳಿಯದವನು ಎಷ್ಟು ತುತ್ತುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವನೋ ಅಷ್ಟು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ, ದಪ್ಪವಾದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಗುಂಡುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಮರಣಾನಂತರ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸತ್ಕುಲಪ್ರಸೂತರೂ, ವಿದ್ಯಾವಂತರೂ, ಆಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಆಚಾರಹೀನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹವರು ಶ್ರಾದ್ಧ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ. ಆ ಶ್ರಾದ್ಧಫಲವು ಅಸುರರಿಗೆ ಸೇರುವುದು. ಯಾರಕುಲದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸಂತತಿಗಳಲ್ಲಿ (ಉದಾ: ತಾತ ತಂದೆ ಮಗ) ವೇದಾಧ್ಯಯನವು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನು ಕೆಟ್ಟಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಅವನು ಶ್ರಾದ್ಧಭೋಜನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ಅನರ್ಹ.

ಕೃತಘ್ನ, ಚಾಡಿಕೋರ, ಕ್ರೂರ, ನಾಸ್ತಿಕ, ವೇದನಿಂದಕ, ಮಿತ್ರದ್ರೋಹಿ, ಕುಹಕ ಇವರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪಂಕ್ತಿದೂಷಕರು. ಇವರಾರಿಗೂ ಶ್ರಾದ್ಧಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸ ಬಾರದು. ದಾನವನ್ನುಕೊಡಬಾರದು. ಶೂದ್ರಾನ್ನವನ್ನುತಿಂದ, ಸಂಧ್ಯವಂದನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಹಾಯಜ್ಞಗಳನ್ನುಮಾಡದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪಂಕ್ತಿದೂಷಕರು. ಅಧ್ಯಯನಮಾಡದ ವೇದವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನ-ದಾನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ತಾಮಸ, ರಾಜಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪಂಕ್ತಿದೂಷಕರು. ಬಹಳ ವಿವರವೇಕೆ! ಇಷ್ಟು ಸಂಕ್ಷೇಪ, ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವಾದದ್ದನ್ನು ಮಾಡದ, ಶಾಸ್ತ್ರನಿಂದಿತವಾದದ್ದನ್ನು ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ಶ್ರಾದ್ಧಭೋಜನಕ್ಕೆ ಕರೆಯಲೇಬಾರದು.

ಶ್ರಾದ್ಧದ ಪಾತ್ರಾಪಾತ್ರ ವಿವೇಚನೆ ಎಂಬ ೭೪ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಅಧ್ಯಾಯ-೭೫

ಶ್ರಾದ್ಧಕಾರ್ಯದ ಶುದ್ಧಿವಿಧಿ ವಿಧಾನ

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ: ಶ್ರಾದ್ಧದ ಹಿಂದನದಿನವೇ ಗೋಮಯದಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ಶುದ್ಧಮಾಡಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು "ನಾಳೆ ನಮ್ಮ ಪಿತೃಗಳ ಶ್ರಾದ್ಧವುನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಗೌರವದಿಂದ ನಿಮಂತ್ರಿಸಬೇಕು. ಹಿಂದಿನ ದಿನವೇ ನಿಮಂತ್ರಿಸಲು ಆಗದಿದ್ದರೆ ಶ್ರಾದ್ದದದಿನವೇ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ನಿಮಂತ್ರಿಸಬೇಕು. ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಈ ಮಾತುಗಳು ಕೇಳಿಸುತ್ತವೆ. ಕೇಳಿ ಪಿತೃಗಳು, ಪರಸ್ಪರ ಆಲೋಚಿಸಿ, ಮನೋವೇಗದಿಂದ ಧಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವಾಯುರೂಪದಿಂದ ಇದ್ದುಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಜೊತೆ ಊಟಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಆಮಂತ್ರಿತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ತೃವು ಕ್ರೋಧ-ಆತುರ-ಮದಗಳಿಲ್ಲದೆ ಇರಬೇಕು. ಸತ್ಯವಾದಿಯೂ, ಮನಸ್ಸಮಾಧಾನವುಳ್ಳವನೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಭಾರವನ್ನು ಹೊರಬಾರದು. ಮೈಥುನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ದೂರ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಆಮಂತ್ರಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬೇರೆಕಡೆ ಶ್ರಾದ್ಧಭೋಜನಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಘೋರನರಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಹಂದಿ ಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ತೃವು ಒಬ್ಬರನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸಿ, ಅನಂತರ ಅವರನ್ನು ಮರೆತು ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದರೆ ಅವನು ಆಮಂತ್ರಣತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೊಂದುವ ನರಕಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚುಘೋರವಾದ ನರಕಕ್ಕೆಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಮಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ತೃವು ಕೋಪರಹಿತನಾಗಿರಬೇಕು. ಶುದ್ಧನಾಗಿರಬೇಕು. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ನಾಗಿರಬೇಕು. ಮರುದಿನ (ಶ್ರಾದ್ಧದದಿನ) ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿಗೆಹೋಗಿ ಬೇರುಸಹಿತವಾದ ನಿರ್ಮಲವಾದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಮುಖವಾಗಿರರುವ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ತರಬೇಕು. ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನ ಕಡೆಹರಿಯುವಂತಿರುವ, ಮೃದುವಾದ, ಶುಭಲಕ್ಷಣಗಳುಳ್ಳ, ಶುಚಿಯಾದ, ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಗೋಮಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಬೇಕು. ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ, ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ, ತನ್ನದೇ ಜಾಗದಲ್ಲಿ, ನಿರ್ಜನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧನ್ನದಾನದಿಂದ ಪಿತೃಗಳು ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಪರರ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಮೋಹದಿಂದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಜಾಗದ ಯಜಮಾನರು

ಆ ಶ್ರಾದ್ಧದ ವಿಘಾತವನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಅರಣ್ಯ, ಪರ್ವತ, ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳು, ದೇವಾಲಯಗಳು ಇವು ಯಾರಸ್ವಾಮಿತ್ವಕ್ಕೂ ಒಳಪಟ್ಟವುಗಳಲ್ಲ. ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರಾದ್ಧಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲೂ ಎಳ್ಳುಕಾಳನ್ನು ಚೆಲ್ಲಬೇಕು. ಆಡನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಎಳ್ಳು ಮತ್ತು ಆಡು ಶ್ರಾದ್ಧದ ಮೇಲೆ ಅಸುರರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತವೆ. ಅನಂತರ ಬಹಳ ಸಂಸ್ಕಾರಸಂಪನ್ನವಾದ ಅನ್ನವನ್ನೂ ಅನೇಕ ವ್ಯಂಜಗಳನ್ನೂ, ಸಂಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಚೋಷ್ಯ, ಪ್ರೇಯಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಬೇಕು. ವಿಶ್ವದೇವತೆಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಲು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರಿಗೆ ಪೂರ್ವಭಿಮುಖವಾಗಿ ಆಸನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು. ಆಸನಗಳಿಗೆ ಮೂರುದರ್ಭೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿರಬೇಕು.

ಪಿತೃಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಿಮಂತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಆಸನಗಳನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ತುದಿಯಿರುವಂತೆ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನುಹಾಕಿ ಅವುಗಳಮೇಲೆ ಆಸನಗಳನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಆಸನಗಳಮೇಲೆ ಎಳ್ಳು-ನೀರನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಆಸನಗಳನ್ನುಮುಟ್ಟಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ 'ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ' ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಅವರು ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಪರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೀಗೆಕೂಡಿಸಬೇಕು. ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಪೂರ್ವಾಭಿವುುಖವಾಗಿ ಕೂಡಿಸಬೇಕು. ಪಿತೃಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮೂರುಜನರನ್ನು ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕೂಡಿಸಬೇಕು.

ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸತ್ಕಾರ, ಪ್ರಶಸ್ತಸ್ಥಳ, ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕಾಲ, ಶುದ್ಧಿ, ಬಹಳ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈ ಐದು ಬಹಳಮುಖ್ಯ. ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಹಳಜನರನ್ನು ಕರೆದರೆ ಈ ಐದಕ್ಕೂ ಭಂಗಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಬಾರದು. ವೇದಪಾರಂಗತನಾದ, ಶೀಲ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಸಂಪನ್ನನಾದ, ಅವಲಕ್ಷಣವಿಲ್ಲದ ಒಬ್ಬನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿದರೂಸಾಕು. ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿಸಿ ಉಳಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಪಿತೃಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇರುವವರಿಗೆ ನಡೆಸುವ ವಿಧಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೊದಲು ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇರುವವರಿಗೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಮಾಲೆ, ಮುಂಡಾಸು, ಧೂಪ, ವಸ್ತ್ರ, ಸುಗಂಧ, ಆಭರಣ ಇವುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ವಿಧಿಗನುಗುಣವಾಗಿ 'ವಿಶ್ವೇದೇವಾಸ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ದೇವತೆಗಳ ಅವಾಹನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಎರಡು ಪವಿತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತೊಳೆದು 'ಶನ್ನೋ ದೇವೀಃ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ನೀರನ್ನುಹಾಕಿ 'ಯವೋಸಿ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಯವಗಳನ್ನುಹಾಕಿ ' ದಿವ್ಯ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಗಂಧ, ಮಾಲೆ, ಧೂಪ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಯಥಾಶಕ್ತಿಕೊಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಜನಿವಾರವನ್ನು ಬಲಹೆಗಲಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ "ಉಶಂತಸ್ತ್ವಾ" ಮೊದಲಾದ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪಿತೃಗಳ ಆವಾಹನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅವರ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು 'ಆಯಂತು ನಃ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪಿತೃಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ "ಶಂ ನೋ ದೇವೀಃ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ನೀರುನ್ನು 'ತಿಲೋಸಿ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ

ತಿಲಗಳನ್ನೂ ಹಾಕಬೇಕು. ಹಿಂದಿನಂತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನುಕೊಟ್ಟು, ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ನೀರನ್ನು ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ 'ಇದು ಪಿತೃಗಳಸ್ಥಾನ' ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಾ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಮುಖವಾಗಿ ಡಬೇಕು. ಅನಂತರ 'ಅಗ್ನೌಕರಣ'ವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತುಪ್ಪಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, 'ಮಾಡು' ಎಂಬ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನುಪಡೆದು, ಉಪವೀತಿಯಾಗಿ ಹೋಮಿಸಬೇಕು.

ಹೋಮುವನ್ನುಕೈಯಲ್ಲಿ ದರ್ಭೆಯನ್ನುಧರಿಸಿ ಉಪವೀತಿಯಾಗಿಯೇ (ಜನಿವಾರವನ್ನು ಎಂದಿನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ) ಮಾಡಬೇಕು. ಪಿತೃಕರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನಾವೀತಿಯಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ವೇಶ್ವದೇವವನ್ನು ಹೋಮದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಬಲಮಂಡಿಯನ್ನು ನಲಕ್ಕೆ ಊರಬೇಕು. ಪಿತೃಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಎಡಮಂಡಿಯನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಊರಬೇಕು.

'ಅಗ್ನೌಕರಣ'ದಲ್ಲಿ 'ಸೋವಾಯ ವೈ ಪಿತೃಮತೆ ಸ್ವಧಾನಮಃ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಆಹುತಿಯನ್ನುಹಾಕಿ, 'ಅಗ್ನಯೇ ಕವ್ಯವಾಹನಾಯಸ್ವಾಧಾ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಇನ್ನೊಂದು ಆಹುತಿಯನ್ನು ಹಾಕಬೆಕು. ಅಗ್ನಿಯು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಅಥವಾ ದೇವರ ಹತ್ತಿರ ಅಥವಾ ಗೋಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಅನಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆಹೋಗಿ ಸ್ಥಳವೊಂದರಲ್ಲಿ ಗೋಮಯವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿ ಮರಳನ್ನುಹಾಕಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣದ ದಿಕ್ಕಿನಕಡೆಗೆ ತಗ್ಗಾಗಿರುವ ಚೌಕಾಕಾರದ ಮಂಡಲವನ್ನುಮಾಡಿ ಒಂದು ದರ್ಭೆಯಿಂದ ಅದರ ಮಧ್ಯವನ್ನು ಮೂರುಗೆರೆಯನ್ನು ಎಳೆಯಬೇಕು. ಅವರಮೇಲೆ ದಕ್ಷಿಣಮುಖವಾಗಿ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಹಾಸಿ ಉಳಿದಿರುವ ಹವಿಸ್ಸಿನಿಂದ ಮೂರುಪಿಂಡಗಳನ್ನು ನಿಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪಿಂಡಗಳನ್ನಿಟ್ಟು, ಆ ಕೈಯನ್ನು 'ಲೇಪಭೋಜನ' ಎಂಬ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಆ ದರ್ಭೆಗಳ ಮೇಲಿಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಮೂರುಸಲ ಆಚಮನವನ್ನುಮಾಡಿ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವನ್ನುಮಾಡಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಪಿಂಡದಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಶೇಷೋದಕವನ್ನು ಚೆಲ್ಲಬೇಕು. ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಆಘ್ರಾಣಿಸಬೇಕು. ಪಿಂಡಗಳನ್ನುಮಾಡಿ ಉಳಿದ ಅನ್ನವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಬಡಿಸಬೇಕು. ಪಾಯಸ, ತೊವ್ವೆ, ಮೊದಲಾದ ವಿಧವಿಧವಾದ ರುಚಿಯಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಬಡಿಸಬೇಕು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಭೋಜನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ಎದುರಿಗೆ ಯಜಮಾನನು ಕೈಮುಗಿದು ಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಪುನಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಬಡಿಸಬೇಕು. ತೃಪ್ತರಾದ ಅವರಿಗೆ ಆಚಮನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಆಚಮನಮಾಡಿದ ಅವರಿಗೆ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನುಕೊಡಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು 'ಸ್ವಧಾ ಅಸ್ತು' ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಭೋಜನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿರುವ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಉಳಿದ ಅನ್ನದ ಬಗ್ಗೆತಿಳಿಸಬೇಕು. ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಅದನ್ನು ವಿನಿಯೊಗಿಸಬೇಕು.

ಪಿತೃಕರ್ಮದಲ್ಲಿ 'ಸ್ವದಿತಮ್?' (ಚೆನ್ನಾಗಿ ಊಟಮಾಡಿದಿರಾ?) ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ಗೋಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಸುಶ್ರಿತಮ್?)' ಎಂದೂ,

ಅಭುದಯಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ 'ಸಂಪನ್ನಮ್?' ಎಂದೂ ದೇವತಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ 'ಸೇವಿತಮ್?' ಎಂದೂ ವಿಚಾರಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಯಜಮಾನನು ಪಿತೃಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಮೊದಲು ಅನಂತರ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟು ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನ ಕಡೆಹೋಗುತ್ತಾ ಪಿತೃಗಳನ್ನು "ನಮಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿದವರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಲಿ. ವೇದಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಹೆಚ್ಚಾಗಲಿ. ಸಂತತಿಯು ಬೆಳೆಯಲಿ, ನಮ್ಮ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಹೋಗದಿರಲಿ, ನಮಗೆ ದಾನಮಾಡಲು ಪದಾರ್ಥಗಳು ವಿಪುಲವಾಗಿ ಲಭಿಸಲಿ" ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಆಕಳಿಗೆ, ಆಡಿಗೆ ಅಥವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಅಥವಾ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಆದರೆ ಮಧ್ಯದ ಪಿಂಡವನ್ನು ಪುತ್ರಸಂತತಿಯನ್ನು ಬಯಸಿರುವ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ತೃವಿನ ಪತ್ನಿಯು ತಿನ್ನಬೇಕು. ಕೈತೊಳೆದುಕೊಂಡು, ಆಚಮನ ವನ್ನುಮಾಡಿ ಪಿತೃಶೇಷದಿಂದ ಜ್ಞಾತಿಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷ ವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಜ್ಞಾತಿಗಳಿಗೆ ಉಳಿದ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಬಡಿಸಬೇಕು. ಅವರ ಊಟವಾದ ನಂತರ ಭೃತ್ಯರಿಗೆ ಬಡಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ತೃ ಮತ್ತು ಅವನ ಪತ್ನಿಯು ಊಟಮಾಡಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಎಲೆಯಮೇಲೆ ಉಳಿದದ್ದನ್ನು ಸೂರ್ಯಾಸ್ತವಾಗುವವರೆಗೆ ಹೊರಗೆಹಾಕಬಾರದು. ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನುಮಾಡಿದ ಯಜಮಾನ ಮತ್ತು ಅವನ ಪತ್ನಿ ಆದಿನ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದಿರಬೇಕು. ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದದಿನ ಮೈಥುನವನ್ನುಮಾಡಿದರೆ ಮಹಾತಾರವನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು. ಅನಂತರ ಕೀಟಜನ್ಮ ವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ತೃವುಶುಚಿಯೂ, ಕ್ರೋಧರಹಿತನೂ, ಶಾಂತನೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಶ್ರಾದ್ಧಭೋಜನ ಮಾಡಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ಹೀಗೆಯಿರಬೇಕು. ಆದಿನ ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಬಾರದು. ಒಂದುಕಡೆ ಶ್ರಾದ್ಧ ಭೋಜನವನ್ನುಮಾಡಿ ಅದೇದಿನ ಮತ್ತೊಂದುಕಡೆ ಶ್ರಾದ್ಧಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಮಹಾಪಾಪ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದವರು ಬಹುವಿಧವಾದ ನರಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ನಿಮಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧಕಲ್ಪವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದವರು ದುಃಖಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಿತ್ಯವೂ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಮಶ್ರಾದ್ಧದ ವಿಧಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಅದನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡುವವರು ಆಮದಿಂದಲೇ 'ಅಗ್ನೌಕರಣ'ವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆಮದಿಂದಲೇ (ಹಸಿ ಪದಾರ್ಥಗ ಳಿಂದಲೇ ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಹಾಕ ಬೇಕು) ಶ್ರಾದ್ಧವಿಧಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದು ಶಾಂತಮನಸ್ಸಿ ನಿಂದ ಅದನ್ನು ಆಚರಿ ಸುವವರು ಕಲ್ಮಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಯತಿಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

ಶ್ರಾದ್ಧ ಈಶ್ವರನ ಆರಾಧನೆಯೇ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಧನವಿಲ್ಲದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತಿಲೋದಕಗಳಿಂದ ತರ್ಪಣವನ್ನುಕೊಟ್ಟು ಫಲ-ಮೂಲಗಳನ್ನಾದರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು.

ಅಭ್ಯುದಯಶ್ರಾದ್ಧ: ಅಭ್ಯುದಯವನ್ನು (ಮಕ್ಕಳು ಉಪನಯನ, ವಿವಾಹ ಮೊದಲಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ) ಬಯಸುವವನು ಅಶೌಚವು ಕಳೆದನಂತರ ಅಭ್ಯುದಯಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಪೂರ್ವಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು. ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕು ಎಳ್ಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು. ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಇಡಬೇಕು. ಇಬ್ಬರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ನಾಂದಿಯಲ್ಲಿ "ನಾಂದೀ